

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Jindřiška Kotrlová

**Informační zdroje v oboru psychologie :
jejich získávání a využívání v České republice**

Bakalářská práce

Praha 2005-04-19

Vedoucí bakalářské práce: Peter Pálka

Oponent bakalářské práce: Zuzana Sládková

Datum obhajoby: 19. 5. 2005

Hodnocení: Výborně

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 19. dubna 2005

.....Jindřiška Kotrlová...

podpis studenta

Identifikační záznam

KOTRLOVÁ, Jindřiška. *Informační zdroje v oboru psychologie : jejich získávání a využívání v České republice*. Praha, 2005-04-19. iii, 50 s., 23 s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Peter Pálka.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je zmapovat stav informačního zázemí pro psychologie v akademické sféře v českém prostředí. V úvodu je stručně představena psychologie jako obor a nastíněny informační potřeby uživatelů v oboru. Dále je popsán stav v pokrývání informačních potřeb a dostupné služby – jsou uvedeny vybrané tištěné a elektronické zdroje v oboru, jejich popis a stručné hodnocení. Část práce je věnována nejvýznamnějším oborovým databázím PsycINFO, PSYINDEX a ERIC. Následuje popis a porovnání vybraných akademických knihoven – zde knihovna katedry psychologie FF UK a knihovna Psychologického ústavu AV ČR v Praze. Zmíněny jsou další odborné knihovny s fondem odborné psychologické literatury – Národní lékařská knihovna a Národní pedagogická knihovna. V samostatné části jsou formulovány představy o dalším možném a účelném vývoji. Na závěr jsou celkově zjištěné informace zhodnoceny pro možné využití při zajišťování informačních zdrojů v oboru a vyhodnocena anketa.

Klíčová slova

psychologie, informační zdroje, databáze, informační služby, vyhledávání informací, PsycINFO

OBSAH

<i>Předmluva</i>	<i>i</i>
1. Úvodní poznámky k psychologii jako oboru	1
1.1 Počátky	1
1.2 Definice	1
1.3 Předmět	2
1.4 Metody	3
1.5 Vývoj, současnost	5
2 Informační potřeby oboru	6
2.1 Studenti	6
2.2 Vědečtí pracovníci, pedagogové	8
2.3 Specializace v oboru	10
3 Pokrývání informačních potřeb a dostupné služby	13
3.1 Vybrané tištěné zdroje	13
3.2 Vybrané elektronické zdroje	17
3.2.1 Oborové databáze APA	17
3.2.2 Další relevantní databáze	20
3.2.3 Webové stránky, portály	23
4 České instituce a jejich uživatelé	24
4.1 Knihovna katedry psychologie FF UK	25
4.1.1 Akvizice, katalogizace	25
4.1.2 Knihovní fond, digitální zdroje, AKS	26
4.1.3 Knihovnické a informační služby	27
4.1.4 Prezentace na webu	28
4.1.5 Zaměstnanci knihovny	28
4.1.6 Úspěchy, problémy a potřeby	28
4.2 Knihovna Psychologického ústavu AV ČR	29
4.2.1 Akvizice, katalogizace	30
4.2.2 Knihovní fond, digitální zdroje, AKS	30
4.2.3 Knihovnické a informační služby, ASEP	32
4.2.4 Prezentace na webu	34
4.2.5 Otevírací doba, zaměstnanci	35
4.2.6 Úspěchy, problémy a potřeby	35
4.3 Národní lékařská knihovna	36
4.4 Národní pedagogická knihovna Komenského	38
4.5 Další příklady	40
4.6 Vyhodnocení ankety	41
5 Představy o možném a účelném vývoji	44
6 Závěry	48
<i>Seznam použité literatury</i>	<i>51</i>

Příloha 1 Informační potřeby akademických pracovníků – nástin

Příloha 2 Sejmuté obrazovky, obr. 1, 2

Příloha 3 Formulář pro dotazníkové šetření

Příloha 4 Tabulka s údaji z dotazníkového šetření

Příloha 5 Rešerše

Předmluva

„Psychologie má dlouhou minulost, ale krátkou historii.“

H. Ebbinghaus, 1908

Tato bakalářská práce se zabývá informačními zdroji v jedné z významných sociálních věd – psychologii. Žádná vědecká disciplína se dnes neobejde bez informací, ať jsou k dispozici v tradiční tištěné podobě (mj. v knihách či časopiseckých článcích) nebo v podobě elektronické (například v nejrůznějších zdrojích volně dostupných prostřednictvím internetu nebo v databázích zpřístupňovaných na komerční bázi, dnes často přes webové rozhraní).

Psychologii a její informační zdroje jsem si jako téma závěrečné práce zvolila proto, že se v prostředí oboru pohybuji již delší dobu a pokládala jsem za užitečné si rozšířit obzor, zjistit a ujasnit si některé skutečnosti. Téma informačních zdrojů pro jakoukoli vědeckou disciplínu či obor lidské činnosti je v současné době nutno vnímat jako velmi významné. Množství informací narůstá, lidé se cítí stále více zahlceni a umění rozlišovat, vybírat si, pořádat, uchovávat a využívat se stává stále důležitějším.

Práce je vypracována v souladu se schváleným zadáním. Klade si za cíl zmapovat informační zdroje v psychologii v českém prostředí. Zmiňuji sice některé údaje ze Slovenska, avšak vzhledem k dlouholeté společné historii jsem považovala za vhodné je nevynechat, zvláště když vzájemná odborná spolupráce v různých úrovních stále trvá.

Zpracování tématu zahrnovalo jak teoretickou část (práce s publikovanou i nepublikovanou literaturou), tak praktické aktivity.

Využila jsem národní oborové konference v září 2004, kde jsem mezi účastníky provedla dotazníkové šetření o využívání informačních zdrojů (viz příl. 3). Výsledky ukazuje tabulka v příloze č. 4, slovní zhodnocení obsahuje kapitola 4.6.

Na jaře 2005 jsem pak oslovila tři zástupce z různých akademických pracovišť. Jejich odpovědi tvoří přílohu 1. Do samotného textu jsem je stručně shrnula v kapitole 2.2.

V prosinci 2004 jsem si vyzkoušela práci s dvěma nejvýznamnějšími oborovými databázemi z produkce Americké psychologické asociace (American Psychological Association, APA), kterým věnuji část kapitoly 3. Tyto produkty byly k dispozici české a moravské psychologické obci v letech 2003-2004, v současnosti již pro ČR přístup není. V příloze 2 jsou zobrazeny obrázky sejmutých obrazovek.

Dále jsem provedla průzkum dvou pražských knihoven s bohatým fondem oborové literatury, jejichž popis tvoří jádro 4. kapitoly. Okrajově se zmiňuji o dalších dvou knihovnách, jež jsem zkoumala víceméně virtuálně, popis doplňuji stručným hodnocením jejich webové prezentace.

V 5. kapitole jsem pokročila o krok dále a nastínila vizi „sloučené“ odborné knihovny a její možné činnosti napomáhající vyšší efektivitě činnosti odborníků v oboru psychologie a rozvoji oboru.

V práci jsem se zaměřila na informační zdroje dostupné psychologům v Praze. Nezabývala jsem se knihovnamí na regionálních univerzitách ani jejich možnostmi přístupů k databázím. Také jsem se nevěnovala literatuře popularizující obor a otázkám spojeným s rizikem směšování psychologie s nevědeckými metodami používanými např. v astrologii či kineziologii. Rozsah této práce neumožňoval věnovat se informacím o psychologii volně přístupných na internetu. Vzhledem k jejich množství by toto téma vydalo na samostatnou práci.

Pomůckou při zpracovávání schváleného tématu mi byla zpracovaná písemná práce na předmět Srovnávací knihovnictví s názvem *Knihovna Psychologického ústavu AV ČR a Knihovna katedry psychologie FF UK* a rešerše na téma *Využívání informačních zdrojů v oboru psychologie* (viz příl. 5) na předmět Bibliografické rešeršní služby (zimní semestr 2004/2005).

Tato bakalářská práce byla připravena a upravena v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK. Má rozsah 50 stran a obsahuje 5 příloh o celkovém rozsahu 23 stran. Použité zkratky jsou vysvětleny v textu.

Citace použité literatury v textu jsou pro rozlišení uvedeny v hranatých závorkách a obsahují příjmení autora (resp. název korporace či zkrácený název díla; pokud je z textu zřejmý, je vynechán), rok (s případným rozlišujícím doplňkem) a lokaci v rámci citovaného dokumentu. Informační zdroje jsou citovány podle norem ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2.

Na závěr bych ráda poděkovala Janě Procházkové z Pedagogické fakulty UK v Praze, Jiřímu Danovi z Filozofické fakulty MU v Brně, Vladimíru Kebzovi ze Státního zdravotního ústavu v Praze a Danielu Hellerovi z Psychologického ústavu AV ČR v Praze za poskytnutí konzultací k tématu. Zvláštní poděkování si pak zaslouží vedoucí práce Peter Pálka z Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze.

1. Úvodní poznámky k psychologii jako oboru

1.1 Počátky

Kořeny psychologie se nacházejí již ve filosofii, jako ostatně u řady dalších vědních oborů, které dnes existují jako samostatné disciplíny. Termín je utvořen kombinací slov *psýché* (řec.) – duše a *logos* (řec.) – slovo, věda. Poprvé jej použil pro pojmenování nauky o duši Marcus Marulus v roce 1517 [HARTL, 2000, s. 475].

Řada autorů datuje vznik psychologie jako samostatného oboru rokem 1860, kdy vyšlo dílo G. T. Fechnera *Základy psychofyziky* [HARTL, 2000, s. 476]. V roce 1846 se stává E. H. Weber tvůrcem prvního experimentálně odvozeného psychologického zákona (Weberův-Fechnerův zákon), kdy prokázal možnost aplikovat logaritmickou křivku na fenomén duševního života [HARTL, 2000, s. 476].

Psychologie se stává samostatným vědním oborem na konci 19. století, kdy se začínají uplatňovat empirické postupy a dochází k tzv. *empirickému obratu* [KERN, 1999, s. 269]. Za zakladatele je považován Wilhelm Wundt [VÁGNEROVÁ, 2004, s. 9], který založil v Německu roku 1879 první psychologickou laboratoř a v roce 1881 první časopis experimentální psychologie [HARTL, 2000, s. 771]. Psychologie se postupně začíná vyučovat na lékařských a filosofických fakultách, propojuje se s biologií a fyziologií a z filosofie přebírá problémy, které je třeba řešit [HARTL, 2000, s. 476].

1.2 Definice

Vágnerová [2004, s. 9] definuje psychologii jako obor, který se zabývá zkoumáním psychických, resp. duševních jevů, a zákonitostí jejich fungování, resp. rozvoje. Zařazuje sem všechny varianty psychických

projevů, a to vědomé i nevědomé, jež jsou součástí nepozorovatelného vědomí jedince, nebo ty, které mají povahu měřitelných aktivit, tj. chování. Psychologie je tedy vědou o psychických procesech i jejich vnějších projevech.

Srovnejme tuto definici s Kernovým pojetím [1999, s. 269]. Podle něj je psychologie věda, která použitím empirických metod (sebepozorování, pozorování druhých) dospívá k ověřitelným výpovědím o prožívání a chování člověka – je tedy vědou o prožívání a chování člověka.

V *Psychologickém slovníku*, nejobsažnějším díle české provenience tohoto druhu, zaujímá heslo psychologie přibližně čtyři a půl strany. V heslovitých větách se dovídáme o vývoji lidské psychiky, s přispěním antropologie a historie o vývoji uvažování a o psychice člověka vůbec [HARTL, 2000, s. 473-477].

1.3 Předmět

Ebbinghaus v roce 1919 [cit. v LAUCKEN, 1999, s. 17] uvádí, že *„psychologie je věda o stavech vědomí a procesech vědomí, (...) má co činit s předměty vnitřního světa.“* Předmět psychologie tak izoloval od ostatních věd, které se téměř všechny zajímají o *„data vnějšího světa“*, jak metaforicky tyto dvě skutečnosti pojmenovává. Nicméně si tak odporuje, neboť pojednává-li dále o psychologii vnímání, nelze se vyhnout *„datům vnějšího světa“*.

Laucken [1999, s. 18] dále uvádí příklad Hilgardova určení předmětu psychologie - *„psychologie může být definována jako věda, která zkoumá chování člověka a jiných lidských bytostí, (...) tedy vymezení aktivity organismu, které mohou být pozorovány jinými organismy nebo nástroji experimentátora.“* Zde je tedy zájem soustředěn na *„data okolního světa“*, ovšem např. opět u teorií psychologie vnímání Hilgard nutně narazí na *„data*

vnitřního světa“ [LAUCKEN, 1999, s. 18]. Lze také říci, že různé druhy souvislostí společně vytvářejí předmět psychologie [LAUCKEN, 1999, s. 21].

Vágnerová [2004, s. 9] považuje za předmět psychologie lidskou psychiku, a to buď jednotlivé psychické funkce a zkoumání jejich typických znaků, nebo studium struktury psychických vlastností v rámci jedince – v individuálně variabilním komplexu.

1.4 Metody

Psychologie jako samostatná empirická věda pracuje se dvěma různými metodami – sebezpozorování (introspekce) a pozorování druhých (pozorování chování). Prožívání je přístupné sebezpozorováním. Kern [1999, s. 30] uvádí tyto příklady: relaxační techniky, imaginace, meditace, experimenty s podnětovou deprivací, práce se sny. Vnitřní prožívání popisuje sám prožívající subjekt. Prožívání je tedy vždy subjektivní.

Zkoumání chování se děje pozorováním z vnějšího pohledu konstatovaného chování osob a doprovodných tělesných (fyziologických) změn. Toto zkoumání je objektivní (intersubjektivní). K dispozici jsou tři dílčí metody – experiment¹, psychodiagnostický test a rozhovor [KERN, 1999, s. 285].

Obecná metodika zahrnuje vymezení vlastností dat, jejich shromažďování, vyhodnocení, zveřejnění výsledků nových výzkumů, začlenění ověřených výsledků do již existujících poznatků.

Psychologie vychází z pozorování, tedy vnímání předmětu z hlediska různých aspektů. Na základě jednotlivých údajů je formulována hypotéza – zobecnění jednotlivých pozorování. Je tu však problém s predikcí, ne všechny případy mohou být pozorovány ze všech možných hledisek, a tedy nikdy nelze dosáhnout stoprocentní jistoty při zobecnění jednotlivých případů

---

¹ Rada pokusů prokázala závislost psychických procesů na mozkové činnosti [KERN, 1999, s. 30].

v obecně platné zákonitosti. Hypotéza se tedy stává „vědecky významnou“ jen za určitých podmínek.

Při zobecňování empiricky získaných jednotlivých výsledků se postupuje induktivně (od částí k celku). Statistické vyhodnocení zjištěných dat má dvojí úlohu [KERN, 1999, s. 286]:

- a) přehledné a účelné znázornění,
- b) formulování závěrů ze získaných dat pomocí výpočtu pravděpodobnosti.

Ve výzkumu se dnes využívají jak kvantitativní, tak kvalitativní metody. Nebylo tomu tak vždy. Psychologie jako nově vznikající vědecká disciplína musela vymezit předmět zkoumání a metody získávání poznatků. Zpočátku bylo prospěšnější využívat metody založené na redukci skutečnosti reprezentované závislými a nezávislými proměnnými. Od přelomu 19. a 20. století kvantitativní přístupy vycházely hlavně z empirických a pozitivistických principů. Mělo to své logické důvody. Obor, který by se opíral o poznatky získané jinak než empiricky, by totiž nebyl akceptovaný jako vědecký [FRANKOVSKÝ, 1999, s. 146].

Kvantitativní výzkum poskytuje informace o kauzalitě a o větších skupinách, které umožňují generalizaci zjištění [ŠTĚPANÍKOVÁ, 1999, s. 22]. V kvalitativním výzkumu se získávají data v přirozeném prostředí (rodina, školní třída, pracovní tým), důraz je kladen na výklad zkoumaných jevů očima účastníka [HARTL, 2000, s. 687]. Tento způsob výzkumu je vhodným nástrojem získávání informací o interaktivních procesech účastníků výzkumu, o malých skupinách.

Je však třeba mít na paměti omezení, kterými je platnost vědecké výpovědi ovlivněna. Psychologie usiluje o jednoznačný výsledek, a proto si všímá člověka s ohledem na určité otázky a určitá témata, včetně kontextu a prostředí. Výpovědi proto mohou být jen dílčí a nemohou postihnout celek člověka [KERN, 1999, s. 282].

1.5 Vývoj, současnost

Ebbinghaus přispěl k oddělení psychologie od filosofie, když v roce 1885 prokázal, že paměť a učení mohou být zkoumány experimentálně. Oblasti, na které byla soustředěna pozornost a kde bylo dosaženo významných výsledků, byly tyto: výzkumy učení, intelekt a výkon, měření inteligence, vývoj dítěte [HARTL, 2000, s. 477]. Koncem 19. století dochází svého vyvrcholení *asocianismus*, směr, jehož představou je, že veškerá psychika vzniká na základě smyslového vnímání¹. Jako reakce se objevuje *gestaltismus*, který chápe základními prvky psychiky celostní útvary².

Počátkem 20. století vzniká v USA *behaviorismus*, který se soustřeďuje na laboratorní experimenty, psychologii chápe jako vědu o chování člověka a živočichů, je kladen důraz na pozorovatelné a měřitelné, vědomí je považováno za objektivně nezkoumatelné [HARTL, 2000, s. 71]. V 50. letech vzniká *humanistická psychologie*, jež vrací psychologii z laboratoří do běžného života, středem zájmu je člověk a jeho subjektivní prožívání, uplatňuje se ve výchově, v poradenství, v terapii. Zaměřuje se na tvořivost, seberealizaci, možnost volby. Za nejvyšší hodnotu je považována lidská důstojnost [HARTL, 2000, s. 480].

Psychologie jako vědecká disciplína přichází do Čech v 19. století z Německa a Rakouska. Kolem roku 1927 se v Praze etabluje skupina odborníků, kteří zakládají vědecký spolek³. V Brně je v r. 1926 založen Psychologický ústav při Filosofické fakultě Masarykovy univerzity⁴. Za nacistické okupace byla činnost utlumena, po převzetí moci komunisty pak zcela zrušena. Na psychologii se pohlíželo jako na buržoazní pavědu. Po uvolnění v roce 1958 se *Psychologická společnost* opět obnovila. Přes poplatnost době sloužila jako platforma těm členům, kteří se chtěli setkávat a diskutovat o odborných otázkách.

---

¹ Ostatně i podle J. Locka „[n]ic není ve vědomí, co dříve nebylo ve smyslech“. [cit. v TRETERA, 2002, s. 278].

² Vnímání, cítění, myšlení a chtění jsou ve své celistvosti propojeny [HARTL, 2000, s. 85].

³ Psychologická společnost, prvním předsedou byl zvolen prof. František Krejčí.

⁴ Zakladatelem byl prof. Mihajlo Rostohar, původem Slovinec.

Psychologové se tehdy zabírali experimentálním zkoumáním chování dětí a mládeže, psychologii práce a organizace, problematikou psychodiagnostických testů [Českomoravská psychologická společnost, 2003, s. 8]. V 90. letech zaznamenáváme etablování se ve výzkumu a zároveň nárůst zájmu mladých lidí o studium oboru psychologie. Uplatnění nacházejí pak především v sociálních službách nebo ve zdravotnictví.

Psychologie hledá odpovědi na otázky, které klade sám život. Nová doba přinesla nové problémy a úlohou oboru je nabízet seriózní poznatky a napomáhat tak jejich řešení.

2 Informační potřeby oboru

Psychologie zasahuje všechny klíčové oblasti lidského konání, nacházíme ji jako aplikovaný obor téměř ve všech resortech. První seznámení s psychologii se děje na střední škole v rámci předmětu *Základy společenských věd*. Pro přípravu na povolání psychologa je určen pětiletý magisterský studijní program, v některých specializacích s nutností doloženého postgraduálního vzdělání.

2.1 Studenti

Univerzita Karlova v Praze realizuje dva akreditované studijní programy v oboru psychologie, a to na Filozofické fakultě na katedře psychologie a na Pedagogické fakultě na katedře školní a pedagogické psychologie. Katedra psychologie FF nabízí pětileté studium a kursy celoživotního vzdělávání. Katedra školní a pedagogické psychologie PedF nabízí studijní program psychologie v kombinaci se speciální pedagogikou.

Dále se psychologie v omezenějším rozsahu přednáší na Katolické, Evangelické a Husitské fakultě, Fakultě humanitních studií a na fakultách

lékařských. Otázky oboru se dále objevují na katedrách společenských věd na dalších fakultách Univerzity Karlovy. Tradičně je obor zařazován v nabídce kurzů realizovaných katedrou psychologie a sociologie řízení Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické a katedrou psychologie Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity.

Dlouholetou tradici ve výuce psychologie má Psychologický ústav Masarykovy univerzity v Brně, který vychovává absolventy pětiletého akreditovaného magisterského programu. Fakulta sociálních studií v Brně realizuje tříletý bakalářský program v kombinaci s jiným oborem a dvouleté navazující studium. Filozofická fakulta University Palackého nabízí také akreditovaný magisterský program. Navíc svou nabídku rozšiřuje pro zájemce z praxe, kteří mohou studovat tříletý bakalářský program formou distančního studia.

Po roce 1990 vznikla řada vysokých škol, a to jak soukromých, tak veřejných, některé se statutem univerzity. Prakticky každá česká regionální univerzita zřídila na jedné ze svých fakult katedru společenských věd (nebo přímo katedru psychologie), která sice není akreditovaná v oboru psychologie, ale svými kurzy účinně rozšiřuje studijní profil absolventů. Zvlášť stojí soukromá vysoká škola s akreditací - Pražská vysoká škola psychosociálních studií, jejíž teoretická výuka vychází z poznatků psychologie a Policejní akademie (zřizovatel Ministerstvo vnitra ČR), kde na katedře společenských věd jsou již několik let kladeny základy užší specializace v oboru, a sice policejní psychologie.

Tento výčet podávám proto, aby bylo možno si představit eventuelní poptávku po odborné literatuře oboru, protože studenti patří mezi její nejpočetnější konzumenty. Při studiu jsou vedeni k práci s literaturou, a to nejen české provenience. Uplatňuje se převážně angličtina a němčina, méně francouzština. Před rokem 1989 byla situace v nabídce kvalitní psychologické literatury problematická. Zdroje byly velmi omezené, jednak z finančních důvodů, ale především z ideologických. Dnes najdeme na trhu bohatou nabídku odborné literatury jak domácích autorů, tak překladů.

Studenti využívají ke studiu převážně monografie. Články nejsou sledovány tak významně jako v jiných vědách (přírodní vědy, žurnalistika, politologie aj.). Vývoj v oboru také nepostupuje tak rychle, takže doporučená literatura tolik nestárne.¹ Plnotextové databáze PsycARTICLE a ERIC (částečně plnotextová databáze) jsou využívány sporadicky [PEŠKOVÁ, 2005].

2.2 Vědečtí pracovníci, pedagogové

Významnou, byť nepříliš početnou skupinou uživatelů odborné literatury oboru psychologie jsou vědečtí pracovníci Psychologického ústavu Akademie věd², který sídlí v Brně a v Praze má svou pobočku. Vědečtí pracovníci v tomto ústavu se zabývají základním výzkumem v oblasti psychologie osobnosti, kognitivní psychologie a psychologie zdraví. Rovněž rozvíjejí metodologii psychologických výzkumů. Ústav nabízí postgraduální studium (PhD program) ve spolupráci s psychologickými fakultními pracovišti v Brně. Základní výzkumný program ústavu představuje výzkumný záměr s názvem „Člověk v kontextech celoživotního vývoje“. Od roku 1957 vydává časopis *Československá psychologie*.

Výzkum v psychologii v ČR je realizován i v dalších institucích, kde je úzce napojen na výuku, jak pregraduální, tak v rámci celoživotního vzdělávání.

V oblasti zdravotnictví působí Státní zdravotní ústav³ zřízený zejména k přípravě podkladů pro národní zdravotní politiku a k postgraduální výchově v lékařských oborech. Vydává jedenáct titulů časopisů z oblasti medicíny.

---

¹ Zásadní změna nastala po roce 1989, literatura do té doby doporučená ke studiu musela být až na některé výjimky – např. J. Švancara, Z. Matějček, J. Langmeier ad., někteří zahraniční autoři – vyřazena z důvodu ideologické zatíženosti.

² URL: <http://www.psu.cas.cz>

³ URL: <http://www.szu.cz>

Na duševní choroby a na oblast duševního zdraví je zaměřena vědecká a výzkumná činnost Psychiatrického centra Praha¹. Praktickými výstupy jsou zejména podklady pro formování zdravotní politiky v oblasti duševního zdraví a podklady pro vodítka diagnostických a terapeutických postupů. PCP zajišťuje také bázi pro výuku psychologie na 3. LF UK a podílí se na výuce neurověd.

V oblasti celoživotního vzdělávání ve zdravotnictví hraje klíčovou roli Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví Praha², založen již v r. 1953. Jeho hlavním úkolem je řízení a provádění školení lékařů a specialistů ve specializačních kurzech a na výběrových pracovištích, vypracovávání učebních plánů pro jejich odbornou výchovu za účelem zvyšování kvalifikace, s čímž souvisí další stanovené činnosti – preventivní a léčebná péče, vědecko-výzkumná, poradenská a informační činnost. Pro obor psychologie byly zřízeny dvě pracoviště – Subkatedra klinické psychologie a Subkatedra soudní psychiatrie a psychologie.

V oblasti školství má významnou roli Institut pedagogicko-psychologického poradenství³, který vytváří zejména koncepce vyplývající z potřeb MŠMT v oblasti poradenských služeb, soustřeďuje a zpracovává informace o službách pedagogicko-psychologického, speciálně pedagogického, výchovného a kariérového poradenství ve školství a organizuje vzdělávání pracovníků poskytujících služby poradenství ve školství.

Psychologové z akademického prostředí jsou v českých podmínkách velmi často zapojeni do výuky. Jak pro vlastní výzkum, tak pro práci se studenty využívají tedy nejrůznější dostupné formy informačních zdrojů – z tištěných publikací nejvíce články v časopisech, dále pak monografie, sborníky z konferencí a pak výzkumné zprávy. Nejméně jsou využívány akademické práce (absolventské), neboť chybí přehledný systém jejich zpřístupňování. Využívány jsou fondy knihoven pomocí elektronických bibliografických databází a webové stránky vybraných nakladatelství.

---

¹ URL: <http://www.pcp.lf3.cuni.cz>

² URL: <http://www.ipvz.cz>

³ URL: <http://www.ippp.cz>

Způsoby, jak se dovídají o novinkách v oboru, jsou rozmanité. Patří k nim sledování produkce nakladatelů a nabídky knihkupců, studium vybraných časopisů, využívání odkazů uvedených ve studované knize či v článku či informace od kolegy. Sledování a studium zahraničních zdrojů je nutnou součástí vědecké práce, v psychologii je převážně sledována cizojazyčná produkce (individuální komentáře viz příloha 1).

2.3 Specializace v oboru

Určitým vodítkem pro seznámení se s rozmanitými aplikacemi psychologie, resp. s pronikáním oboru do nejrůznějších lidských činností, může být již zmiňovaný *Psychologický slovník* [HARTL, 2000, s. 478-486], kde výklady jednotlivých pojmů „psychologie s přívlastky“ zaujmají až osm stran. Výčet je tedy velmi rozsáhlý, často s anglickými nebo německými ekvivalenty. Nezasvěcenému čtenáři však některá hesla mohou znít až nesrozumitelně – psychologie biodromální, hormická, vektorová aj.

Základní specializace v oboru lze vysledovat z několika zdrojů – např. na webu katedry psychologie FF UK jsou uvedena tato jednotlivá oddělení:

Oddělení obecných základů a historie psychologie, sociální psychologie, klinické psychologie, psychologie práce a organizace, pedagogické psychologie a psychologie pro učitele, oddělení matematické psychologie a analýzy dat.

Katedra psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci rozděluje výuku do okruhů:

A) Teoretické, aplikované a speciální psychologické disciplíny:

psychologie osobnosti; sociální, pedagogická, klinická psychologie a poradenská psychologie, psychologie práce, organizace a řízení; psychopatologie, psychodiagnostika.

B) Speciální a hraniční psychologické disciplíny (výběr):

psychoterapie, manželské a rodinné poradenství, forenzní a penitenciární psychologie, sexuální psychologie, neuropsychologie, výpočetní technika v psychologii, psychohygienu, psychologie ekonomického chování, psychologie v gynekologii a porodnictví, manažerská psychologie, znalectví v psychologii atd.

Významným zdrojem, kde lze nalézt současné aktuální oblasti, na které se psychologie zaměřuje, jsou materiály připravovaných velkých mezinárodních kongresů, zejména kongresy IUPsyS a EFPA.¹

Někdy pojem dříve používaný zažije znovuobjevení. V září 2005 se bude konat v Praze 30. kongres Mezinárodní asociace pro výzkum v ekonomické psychologii – IAREP² s názvem „Absurdity in the Economy“. Hartl v Psychologickém slovníku pojem ekonomická psychologie neuvádí, *economic psychology* překládá jako psychologii hospodářskou s tím, že jde o starší oblast. Lze v tom spatřovat i vliv autorova subjektivního pojetí tohoto pojmu.

V České republice se v současné praxi setkáváme se specializacemi, nacházejícími svá uplatnění v resortu Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva dopravy. Podstatným činitelem v rozvoji specializace je finanční zabezpečení. Základní výzkum realizovaný v Akademii věd má svou samostatnou položku ve státním rozpočtu, ta však pokrývá většinou jen tu základní složku, na kvalitnější výzkum a jeho prezentaci je nutné žádat grantovou podporu.

Další specializace, resp. užší aplikace, se u nás objevují zřídka, spíše jako rozšíření již stávající nabídky. Určujícím momentem má společenská poptávka, která může kolísat podle aktuálního dění. Příkladem může být psychologie drogových závislostí, psychoonkologie, psychologie krizí a katastrof a jiné.

---

¹ International Union of Psychological Sciences, European Federation of Psychologists' Associations

² <http://www.groups.ex.ac.uk/iarep/>

Po roce 1990 vznikla v ČR z potřeb praxe řada psychologických profesních asociací, dnes je většina sdružena v *Unii psychologických asociací*¹ nebo s ní spolupracuje – Asociace manželských a rodinných poradců, Asociace poradenských pracovníků ve školství, Asociace dopravních psychologů, Asociace psychologů sportu, Asociace psychologů trhu, Asociace vojenských psychologů, Asociace klinických psychologů, Asociace forenzních psychologů, Česká asociace psychologů práce a organizace.

Další diferenciaci psychologie koresponduje s rozvojem společnosti. Poptávka po psychologických poznacích také ovlivňuje vznik a etablování se dalších specializací. V podstatě lze hovořit o aplikaci psychologických poznatků v těch odvětvích lidské činnosti, kde se ukáže jako přínosná. Tak psychologie proniká např. do prostředí internetu, nejen jako do platformy pro poskytování poradenských služeb, ale sama zkoumá tento fenomén z různých hledisek [ŠMAHEL, 2003].

Psychologie je jednou z vědeckých disciplín, jež má široké uplatnění v praktické sféře. S novou legislativou po roce 1989 vznikají soukromé poradenské firmy a agentury, ordinace klinické psychologie, občanská sdružení zaměřená na psychosociální služby. Informační potřeby pracovníků v těchto zařízeních jsou značně odlišné od potřeb vysokoškolských pedagogů nebo vědeckých pracovníků v základním výzkumu. Také využívání informačních zdrojů se odlišuje. Projevilo se to v dotazníkovém šetření (viz kap. 4.6).

O psychologickou literaturu se zajímá i laická veřejnost, objevují se v ní témata, která se dotýkají i běžného života. Autoři i nakladatelé si jsou tohoto faktu vědomi, na trhu je relativně dostatek popularizující literatury z oboru, ovšem s různou úrovní serióznosti. Tomuto tématu se však tato práce nevěnuje.

---

¹ URL: <http://www.sweb.cz/upacr> . Tato profesní sdružení mají právní formu občanského sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb.

3 Pokrývání informačních potřeb a dostupné služby

Jak již bylo řečeno výše, v sociálních vědách se využívá kontinuálně jak monografií, tak článků. Informace v těchto oborech nestárnou rychle, naopak se k nim z nejrůznějších důvodů mohou psychologové vracet¹. Získávání literatury je vázáno v současné době především na finanční prostředky, efektivní využívání pak závisí na její dostupnosti a v neposlední řadě také na jazykové schopnosti uživatelů. V dalším textu uvádím některé zdroje, které jsou u nás dostupné.

3.1 Vybrané tištěné zdroje

Komentované záznamy vybraných tištěných zdrojů z oboru psychologie a příbuzných disciplín jsou v rámci jednotlivých skupin řazeny abecedně podle názvu.

Česká republika

Odborná periodika z oboru psychologie:

- *Bulletin PsÚ*. Psychologický ústav AV ČR. 1995- , roč. 1, č. 1- . Praha : Psychologický ústav AV ČR, 1995- . Vychází nepravidelně. ISSN 1211-216X.

V tomto bulletinu jsou publikovány jednak výzkumné zprávy, jednak je zde uváděn přehled publikační činnosti pracovníků pražské pobočky PSÚ AV ČR.

- *Československá psychologie*. Psychologický ústav AV ČR. 1957-, roč. 1, č. 1- . Praha : Academia, 1957- . 1x za 2 měsíce. Abstrakta článků jsou dostupná na World Wide Web: <<http://csppsych.psu.cas.cz>>. ISSN 0009-062X.

V abstraktech je možno vyhledávat je podle klíčových slov, případně i v kombinaci s dalšími kritérii (viz oddíl Rozšířené vyhledávání). Je též k dispozici archiv od roku 1996. Tzv. Impact Factor časopisu má v současnosti hodnotu 0,232.

---

¹ Příkladem mohou být výsledky longitudinálních výzkumů.

- *Psychologie dnes*. Portál. 1999-, roč. 4, č. 8-. Praha : Portál, 1999-. 10x ročně. Zčásti dostupné také na World Wide Web: <<http://www.portal.cz/psycho/>>. ISSN 1212-9607.

Elektronická verze není totožná s verzí tištěnou, zahrnuje jen plné texty vybraných článků.

- *Psychologie v ekonomické praxi*. Univerzita Karlova. 1946-, roč. 1, č. 1-. Praha : Karolinum, 1946-. 2x ročně (forma dvoučísel). Obsahy od r. 1999 jsou dostupné na World Wide Web: <<http://cupress.cuni.cz/cgi-bin/caroshow/acta/ffuk3.htm>>. ISSN 0033- 300X.

V obsazích není možné vyhledávat.

- *Zpravodaj Pedagogicko-psychologické poradenství*. Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. 2004-. Praha : Institut pedagogicko-psychologického poradenství, 2004-. 4 x ročně. Čísla od r. 2000 do r. 2003 jsou k dispozici na World Wide Web: <<http://www.ippp.cz>>. ISSN 1214-7230.

Publikace vydávané profesními sdruženími v oboru psychologie:

- *Čtvrtletní zpravodaj Českomoravské psychologické společnosti*. Českomoravská psychologická společnost, 1990-, č. 1-. Praha : Českomoravská psychologická společnost, 1990-. 4x ročně.
- *Věstník AMRP*. Asociace manželských a rodinných poradců. Praha : Asociace manželských a rodinných poradců, 199?- . Vychází nepravidelně. Vybraná čísla jsou dostupná na World Wide Web: <<http://www.volny.cz/amrpinfo/>>.

Periodika z příbuzných oborů:

- *E-pedagogium : nezávislý odborný časopis určený pedagogickým pracovníkům všech typů škol*. Univerzita Palackého v Olomouci. [2001?]-. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, [2001?]-. 4x ročně. Archiv článků od roku 2001 je k dispozici na World Wide Web: <<http://epedagog.upol.cz/>>. ISSN 1213-7758.

- *Česká a slovenská psychiatrie*. Česká lékařská společnost J. E. Purkyně. 1995-, roč. 91, č. 1- . Praha : Česká lékařská společnost J. E. Purkyně, 1995- . 8x ročně. ISSN 1212-0383.
- *Konfrontace : časopis pro psychoterapii*. Konfrontace. 1990-, roč. 1, č. 1- . Hradec Králové : Konfrontace, 1990- . 4x ročně. Zčásti dostupné na World Wide Web: <<http://www.studovna.cz/konfrontace/>>. ISSN 0862-8971.

Elektronická verze časopisu není totožná s verzí tištěnou, obsahuje pouze plné texty vybraných článků.

- *Pedagogika : časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. 1951-, roč. 1, č. 1-. Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1951-. 4x ročně. ISSN 0031-3815.
- *Psychiatrie*. Tigis. 1997-, roč. 1, č. 1- . Praha : Tigis, 1997- . 4x ročně. Archiv článků od roku 1999 je k dispozici na World Wide Web: <<http://www.tigis.cz/PSYCHIAT/Index.htm>>. ISSN 1211-7579.
- *Psychiatrie pro praxi*. Solen. 2000-, roč. 1, č. 1- . Konice : Solen, 2000- . 4x ročně. Archiv článků, abstrakta od r. 2000, od r. 2001 též plné texty v PDF jsou dostupné na World Wide Web: <<http://www.psychiatriepropraxi.cz/>>. ISSN 1213-0508.
- *Speciální pedagogika : časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. 1990-, roč. 1, č. 1-. Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1990-. 5x ročně. ISSN 0862-4569.

Referenční zdroje:

- *ISI® Current Contents/Social a Behavioral Sciences*. Institute for Scientific Information. Philadelphia (PA) : Institute for Scientific Information, 1969- . 2x měsíčně. ISSN 0092-6361.

V tištěné podobě dostupné např. v Knihovně Akademie věd, přes webové rozhraní v podobě databáze je tento zdroj dostupný v rámci velkoplošné licence v ČR na univerzitách a pracovištích Akademie věd. V kategorii „psychology“ vygeneroval systém 372 seriálů.

Slovensko

- *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. Vyskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. 1966- . Bratislava : Slovak Academic Press, 1966- . 4x ročně. Obsahy čísel s abstrakty v angličtině (od roku 1998) a ve slovenštině (od roku 1999) jsou dostupné na World Wide Web: <<http://www.elis.sk/>>. ISSN 0555-5574.
- *Studia psychologica*. Slovenská Akadémia vied. 1965- . Bratislava : Slovak Academic Press, 1965- . 4x ročně. Obsahy čísel s abstrakty v angličtině od r. 1996 jsou dostupné na World Wide Web: <<http://www.psychologia.sav.sk/sp/>>. ISSN 0039-3320.

Jména některých autorů jsou doplněna jejich elektronickými adresami.

Zahraničí

V zahraničí je vydáván nesrovnatelně větší počet časopisů zaměřených jak na psychologii obecně, tak na jednotlivé dílčí specializace. Jako informační zdroj o vývoji oboru a jeho směřování může částečně posloužit americká databáze seriálů Ulrich's Periodicals Directory^{TM}.

K 21. 3. 2005 byla provedena analýza v této databázi. Při použití termínu „psychology“ v poli předmět (subject) systém vygeneroval 2667 záznamů. Z toho 617 již nevycházejících, z nichž 216 titulů vycházelo nepravidelně. Při zadání „psychology“ jako klíčového slova z názvu vygeneroval systém 569 titulů, z toho 122 již nevycházejících, z nichž 66 vycházelo nepravidelně.

V českých knihovnách jsou některé zahraniční tituly odebírány, situace je proměnlivá podle finančních možností. Informace o konkrétních titulech by měly být dostupné v katalozích přes webová rozhraní knihoven (výjimku tvoří zatím knihovna katedry psychologie FF UK a knihovna Psychologického ústavu AVČR).

3.2 Vybrané elektronické zdroje

3.2.1 Oborové databáze APA

American Psychological Association (Americká psychologická asociace, APA), největší národní psychologická společnost na světě, již v roce 1927 zřídila zvláštní oddělení s názvem PsycINFO, které se zabývalo shromažďováním bibliografických informací o odborné psychologické literatuře [RODNÝ, 1999a, s. 25]. Tyto informace byly zpřístupňovány jako tzv. *Psychological Abstracts* (Psychologických abstrakt), tištěného měsíčníku s bibliografickými záznamy včetně abstraktů.¹ Pokrytí Psychologických abstrakt je od 80. let zúženo na anglicky psanou literaturu [RODNÝ, 1999a, s. 25], jejich vydávání nebylo ukončeno zřejmě kvůli tradičním odběratelům – americkým knihovnám a univerzitám. Díky rozvoji informačních technologií mohla APA začít efektivněji využívat své léta budované cenné referenční zdroje. Vzniká databáze PsycINFO a z ní odvozené produkty PsycLIT a ClinPSYC [RODNÝ, 1999a, s. 25].

ClinPSYC je kompilát databáze PsycINFO® obsahující záznamy článků včetně abstraktů z časopisů zaměřených na klinickou psychologii zahrnující též neuropsychologii, psychofarmakologii a další styčné obory. Záznamy popisují dokumenty vybrané z více jak 1300 časopisů psané ve více jak 25 jazycích, ročně přibývá na 20 tisíc záznamů [Ovid Technologies, 2005].

Produkt PsycLIT byl po několika letech zrušen, APA se zaměřila spíše na vývoj plnotextové databáze a na trh uvedla produkt PsycARTICLES - zdroj obsahující plné texty přes 25 000 článků z více než 50 časopisů vydávaných APA a spolupracujícími organizacemi.² Jsou vybírány tituly, které patří v oborech psychologie a psychiatrie k nejrenomovanějším,

---

¹ Předchůdcem byl Psychological Index 1894-1935, roční bibliografie psychologické literatury [Verifier, 2005]

² Canadian Psychological Association, Hogrefe & Huber Publishers

retrospektiva začíná rokem 1988. Texty jsou ve formátu PDF¹. [Albertina icome Praha, 2003a].

Nejvýznamnější bibliografickou databází z produkce APA je v současnosti PsycINFO. Pokrývá světovou literaturu o psychologii a oborech souvisejících – psychiatrie, sociologie, antropologie, pedagogika atd.

Záznamy popisují knihy, kapitoly v knihách, dále pak disertace, články v časopisech a výzkumné zprávy publikované od roku 1887. K dispozici je přes 1,8 miliónu záznamů s ročním přírůstkem 80 000 záznamů. Aktualizace se provádí týdně. Pro kvalitnější vyhledávání slouží tezaurus [Albertina icome Praha, 2003b].

Databáze PsycINFO je provázána odkazy s databází PsycARTICLES, záznamy obsahují hyperlinky na plné texty. Přístup je nabízen jako služba např. těchto firem – Cambridge Scientific Abstracts (online), Ovid (online, Intranet), SilverPlatter (CD-ROM, online, Intranet, AiP Extranet), Hogrefe & Huber (online).

ProQuest nabízí dvě formy. PsycFIRST PLUSTEXT, jež vychází z kompletního rozsahu databáze PsycINFO s retrospektivou aktuálního roku a tří let zpět. Navíc obsahuje plné texty až 250 titulů.

PsycINFO PLUSTEXT obsahuje bibliografické záznamy a abstrakty až 1500 časopisů v oblastech psychologie, psychiatrie a souvisejících oborů. Záznamy jsou kombinované s plnými texty až 300 titulů. Databázi nabízí také Thomson ve službách Dialog Datastar a Dialog online (Pay As You Go², online, Intranet) [Albertina icome Praha, 2003c].

Databáze PsycINFO a PsycARTICLE byly v letech 2003-2004 k dispozici české a moravské akademické obci (blíže v kap. 4.1.2, 4.2.2).

Uživatelské rozhraní, které nabízí firma Ovid, je přehledně členěné, bez zbytečných grafických prvků. Vyhledávání je intuitivní, a sice jak v základním, tak rozšířeném modu vyhledávání. Rozšířené vyhledávání nabízí

---

¹ Print Document Format - přenositelný formát dokumentu

² Pay-as-you-go (neboli transakční účtování) znamená, že uživatel platí poplatek za skutečné využití informací - např. za zobrazení záznamů, dobu práce s databází apod.

následující limitační pole: dostupnost plného textu, vymezení roků vydání, dokument v angličtině, recenze, abstrakt, poslední aktualizace. Při vyhledávání se doporučuje využívat tezauru (viz obr. 1 v příloze).

Rozhraní umožňuje ukládat dotazy a vracet se k nim, případně je kombinovat. Výsledky hledání lze odeslat mailem, uložit na disk i tisknout. Při požadavku odeslání e-mailem je třeba si uvědomit, jaký formát a rozsah je požadován.

Další výhodou je možnost přepínání mezi databázemi, aniž by se ztratilo zadání dotazu. Doporučuje se však ověřit termín v tezauru. Databáze PsycARTICLE jako součást platformy Ovid je začleněna do skupiny dalších databází, je třeba ji označit v limitačním poli. Obr. 2 v příloze zobrazuje vygenerovaný záznam, bohužel se nevešel na obrazovku celý.

APA je vedoucí autoritou v poskytování oborových informací. Kathie Felix [2004] v září 2004 píše, že APA oznámila spuštění 3 nových databází. Jedná se o PsycBOOKS, PsycCRITIQUES a PsycEXTRA.

PsycBOOKS obsahuje plné texty více než 600 knih a 10 tisíc jednotlivých kapitol z vydavatelství APA, dále více než 1500 hesel z Encyklopedia of Psychology, kterou APA vydala ve spolupráci s nakl. Oxford University Press, a výběr titulů z archivů dalších nakladatelů.

PsycCRITIQUES je databáze recenzí titulů z psychologie, jež nahradí doposud tištěný seriál *Contemporary Psychology*. Do databáze bude každý týden dodáváno přibližně 15 recenzí titulů vydaných v aktuálním roce. Zároveň bude dostupný soubor s přibližně 4 tisíci recenzemi z let 1995 až 2003.

V případě PsycEXTRA se jedná o databázi šedé literatury (brzy by měla být dostupná v modulu EBSCOhost), poskytující přístup k oborové literatuře publikované mimo tradiční recenzované časopisy nebo odborné knihy. Kombinace indexované databáze s abstrakty včetně plných textů u většiny záznamů pokrývá rozmanité typy dokumentů jako jsou technické zprávy, vládní dokumenty, politické projevy, konferenční sborníky, studijní plány, standardy, bulletiny, katalogy atd. [FELIX, 2004].

3.2.2 Další relevantní databáze

PSYNDEX je databáze bibliografických záznamů obohacená o abstrakty. Vytváří ji Německé centrum pro dokumentaci při univerzitě v Trevíru¹. Je zaměřena na literaturu německy mluvících zemí – Německa, Rakouska a Švýcarska z oboru psychologie a oborů příbuzných, obsahuje na 130 tisíc záznamů od roku 1977. Pravidelně excerpuje na 450 odborných časopisů, sleduje nové knihy (kapitoly knih), disertace a výzkumné zprávy.

PSYNDEX sleduje publikace autorů z německy mluvících zemí, které vyšly v angličtině (tzv. germanica), obsahuje informace o audiovizuálních médiích (např. audio a videokazety s přednáškami významných psychologů). Standardní bibliografický záznam obsahuje název v němčině a angličtině, údaje o autorech a jejich pracovištích, rok vydání, název publikačního média, většina záznamů je opatřena abstrakty, nechybí deskriptory a klíčová slova (v obou jazycích). Databáze obsahuje tezaurus vytvořený Americkou psychologickou asociací, lze v něm vyhledávat dvojjazyčně. V roce 1999 byla databáze distribuována na CD-ROMu, využívala rozhraní firmy SilverPlatter. Na CD-ROM byla k dispozici zároveň databáze TestFinder – kompendium přibližně 3000 psychodiagnostických metod vyvinutých nebo používaných v německy mluvících zemích. Záznamy obsahují běžné bibliografické údaje, podrobnou informaci o metodě, odkazy na další literaturu [RODNÝ, 1999b, s. 5].

V současné době jsou obě databáze dostupné pro uživatele přes rozhraní WebSPIRS (SilverPlatter), a to jak na CD-ROM, tak online. Obě verze jsou aktualizovány čtvrtletně, online verze má tu výhodu, že odpadájí technické záležitosti s instalací CD-ROM. Produkt má v nabídce firma Ovid (SilverPlatter).

---

¹ Zentrum für Psychologische Information und Dokumentation, URL: <http://www.zpid.de/>

Krátké trvání měla služba *e-psyche*. Na trh byla uvedena v roce 2002 firmou Cambridge Scientific Abstracts, na jaře v roce 2004 však již nebyla provozována. Slibovala pokrytí od roku 1998 s cca 4200 tituly časopisů, s přírůstkem až 100 tisíc záznamů ročně. Struktura záznamů měla být bohatší o bibliografické údaje všech prací citovaných v článku (podobně jako WoS), e-maily autorů včetně případných hypertextových odkazů. Měla zahrnovat nejen abstrakta článků, ale i disertací, sborníků z konferencí aj. [KŘIVOHLAVÝ, 2003, s. 4].

Bezesporu významným zdrojem pro psychology je volně přístupný produkt s názvem ERIC (producent The Education Resources Information Center s finanční podporou Institutu pedagogických věd – IES, U.S. Department of Education).

ERIC je jedním z největších a nejkvalitnějších celosvětových zdrojů pro oblast výchovy a vzdělávání. Levin [1999] uvádí, že už v roce 1980, kdy se s ním setkal při práci na své disertaci, nacházel v něm potřebné reference, které se mu nikde jinde najít nepodařilo. Velmi také oceňoval tehdejší rychlost databáze při generování výsledků dotazu – při zadání tří klíčových slov souběžně obdržel ve třech sekundách 104 citací [LEVIN, 1999, s. 2]. Dnešního uživatele už taková rychlost nepřekvapí, rešeršní systémy jsou schopné v tomto čase vygenerovat mnohonásobně vyšší počet záznamů, problémem může být spíše konfigurace počítače na straně uživatele.

Bibliografická databáze ERIC nabízí záznamy nejrůznějších typů literatury v počtu více než 1 mil. citací od roku 1966 a více než 107 tis. plných textů dokumentů (vydáno v letech 1993-2004), vše bezplatně [ERIC, 2003]. Není orientována jen na americký region, což může dokumentovat výsledek jednoduché rešerše: při zadání klíčového slova „czech“ bylo vygenerováno 407 záznamů dokumentů,¹ jež se nejrůznějším způsobem týkaly českého prostředí.

Psychologie je zahrnuta v řadě dalších rešeršních systémů. Psychologickou literaturu frankofonních oblastí monitoruje systém PASCAL.

---

¹ Provedeno 10. 4. 2005.

V medicínských bázích (nejznámější jsou MEDLINE, EMBASE, BIOSIS, dále Mental Health Database, Drug Prevention, Health Star, Sport Discuss Database) lze vyhledávat záznamy z klinické psychologie, psychologie zdraví, psychologie sportu a dalších užších specializací zabývajících se zdravím a nemocí člověka [PAPÍK, 2001].

Prostřednictvím služby ProQuest/Social Sciences PlusText (400/200)¹, která je pro české uživatele přístupná ve vybraných knihovnách, lze nalézt též řadu excerpovaných časopisů z oboru. [Univerzita Karlova, 2000]. Z dalších placených zdrojů lze jmenovat Social Science Citation Index, Current Contents (ISI), Education Abstracts (H.W.Wilson), rovněž Sociological Abstracts (CSA).

V České republice zajišťuje předplatné elektronických databází (online přístup, CD-ROM) firma Albertina icome Praha². K produktům bývá možné sjednat zkušební přístupy pro instituci.

Některá zahraniční nakladatelství odborné literatury na svých webových stránkách nabízejí přehled o vydávaných titulech ve formě databáze s funkcí prohledávání. Je to přirozeně významná podpora prodeje jejich produkce, pro návštěvníka takových stránek to pak znamená mj. další relevantní informační zdroj, zvláště jsou-li k dispozici i abstrakta článků z časopisů. Takovou databázi lze nalézt např. u firmy Lawrence Erlbaum Associates, Inc. na stránkách *Online journal portal for Lawrence Erlbaum Associates*³. Je nabídnuto jednoduché i rozšířené vyhledávání (quick/advanced search), jako pomůcka je funkční hvězdička, prohledávání probíhá buď ve všech titulech časopisů nebo lze vybrat konkrétní titul. Výsledkem je záznam s dostatkem informací pro další práci, výhodou je možnost zobrazení abstraktu. Plný text ve formátu PDF je již za úhradu [Lawrence Erlbaum, 2005]. Nakladatel Hogrefe & Huber nabízí neregistrovaným uživatelům na stránkách

---

¹ Číslo v závorce udává celkový počet časopisů / počet titulů s plnými texty.

² URL: <http://www.aip.cz>

³ URL: <http://www.leaonline.com>

*PsyJOURNALS : The online psychology information service*¹ seznam vydávaných časopisů s obsahy a abstrakty článků [Hogrefe & Huber, 2002].

3.2.3 Webové stránky, portály

V oboru psychologie nabízí internet nepřehledné množství informací.² Problémem se však stává jejich důvěryhodnost. Podle Palovského [1998, s. 146] „(...) na internetu dnes publikují nejen firmy a organizace, ale tisíce jednotlivců, jejich názory jsou přirozeně různé, stejně tak i motivace nebo úroveň zkušeností.“

Umět rozpoznat kvalitu informací v oboru psychologie není vůbec jednoduché. Za odborné psychologické poznatky bývá vydáváno „kdeco“, obor bývá směřován s astrologií, psychotronikou a jinými činnostmi nezakládajícími se na vědeckých metodách. Bohužel k tomu někdy přispívají absolventi psychologie sami. Vymezování toho, co je a co není psychologií, není předmětem této bakalářské práce, proto na problematiku pouze upozorňuji.

Následně jsou nabídnuta čtyři různá webová sídla – stránky provozující české nakladatelství, jehož produkce je orientována na humanitní a sociální vědy; rozcestník s užitečnými odkazy seřazenými do rubrik; stránka věnující se jednomu z nejdůležitějších nástrojů psychologa – psychodiagnostickým testům a posléze webová sídla národní stavovské společnosti.

1. Nakladatelství Portál zřídilo virtuální studovnu na webovském sídle <http://www.studovna.cz/>, kde lze nalézt aktuální přehled dostupné literatury z oboru psychologie a dalších příbuzných oborů (až 2,5 tisíce titulů od více než 180 nakladatelů) [Studovna, 1999, s. 5].

---

¹ URL: <http://www.psycontent.com>

² Při zadání „psychologie“ do pole Google bylo získáno na 816 tisíc odkazů (pro stránky v českém jazyce), 10. 4. 2005.

2. Portál CARAMBA.CZ nabízí v sekci Vzdělání > Společenské vědy > Psychologie užitečný rozcestník členěný do různých rubrik. Jsou zde odkazy krom jiného na akademická pracoviště a na profesní sdružení národní i zahraniční. Přímá adresa je <http://www.caramba.cz/page.php?PgID=223>.
3. Webové sídlo s názvem *Psychologická diagnostika : informační server pro psychology*, které je k dispozici na URL <http://www.psychodiagnostika.cz>, si klade za cíl poskytovat psychologům a dalším odborníkům informace o psychologické diagnostice a o dostupných psychodiagnostických metodách.
4. Českomoravská psychologická společnost poskytuje na svých stránkách dostupných z URL <http://www.cmps.ecn.cz> především informace pro psychology. Nabídka vzdělávacích akcí v oboru psychologie je pravidelně aktualizována.

4 České instituce a jejich uživatelé

V České republice je řada odborných knihoven s nabídkou psychologické literatury. V získávání zdrojů jak tištěných tak elektronických se však zřetelně objevují finanční bariéry, ve využívání dostupných cizojazyčných textů je nutno brát v potaz bariéry jazykové. V následujícím textu jsou představeny dvě největší oborové knihovny v Praze a zmíněny další s významným podílem psychologické literatury ve svých fondech.

4.1 Knihovna katedry psychologie FF UK

Knihovna katedry psychologie je vysokoškolskou knihovnou, která poskytuje služby studentům, pedagogům a zaměstnancům Filozofické fakulty UK Praha. Ostatní uživatelé mohou využívat služby knihovny pouze v omezeném rozsahu (zpravidla jen prezenční výpůjčky), a to po dohodě se správcem knihovny nebo knihovníkem. Knihovna není přihlášena do evidence Ministerstva kultury ČR ve smyslu knihovního zákona č. 257/2001 Sb., jejím zřizovatelem je Filozofická fakulta UK, podléhá vedení katedry psychologie a metodicky je vedena Střediskem vědeckých informací FF UK (dále SVI FF).

Knihovna je umístěna v přízemí vlevo za hlavním vchodem do Filozofické fakulty v Celetné ulici 20, Praha 1. Je jednou z největších fakultních knihoven, má k dispozici tři místnosti – sklad,¹ pracovnu pro pracovníky, kde je umístěn příruční fond a tituly, které se nejčastěji půjčují, a studovnu, kterou se do knihovny vchází a je zde umístěna výpůjční služba.

4.1.1 Akvizice, katalogizace

Vedoucí knihovny sleduje nabídku knihkupectví, provádí kontrolu novinek se stávajícím fondem a přírůstkovým seznamem. Z rozpočtu SVI FF jsou přiděleny finanční prostředky na nákup knih a časopisů. Pokud mají zaměstnanci katedry volné finanční prostředky v rámci vlastního grantu, využívají je i na nákup literatury pro knihovnu.

Získané svazky dopraví knihovnice do SVI FF, kde je provedena katalogizace a přiděleno inventární číslo. Přírůstkové číslo je přiděleno v knihovně.

---

¹ Část fondu je umístěna ještě v prostorách katedry psychologie v budově FF.

4.1.2 Knihovní fond, digitální zdroje, AKS¹

Fond čítá na 18 200 publikací, z nichž některé jsou ve více výtiscích, zejména skripta nebo monografie členů katedry, které jsou pak často předepsanou literaturou ke studiu. Převážnou část tvoří publikace v českém a slovenském jazyce, ale ve fondu najdeme i cizojazyčnou odbornou literaturu.

Knihovna má kvalitní fond časopisů, donedávna sponzorovaný dary z nakladatelství Lawrence Erlbauma, USA (18 kvalitních odborných psychologických časopisů bylo zasíláno na podnět MUDr. Hanuše Papouška). V roce 2004 odebírala 18 časopisů, z toho 9 cizojazyčných.

Uživatelům jsou k dispozici v prostorách knihovny kromě internetových zdrojů také klasické lístkové katalogy – věcný, jmenný, názvový. OPAC je ve formě souborného katalogu FF UK².

V roce 2002 se přijímal fond z pozůstalosti PhDr. Eduarda Urbana († 2001), dlouholetého pedagoga katedry. Publikace byly po zkatologizování zařazeny do stávajícího fondu.

Na hlavní stránce Filozofické fakulty je umístěn odkaz *Informační zdroje* a jeho prokliknutím se zobrazí stránka s nabídkou informačních zdrojů dostupných z fakulty, a to jak souborného katalogu, tak volně dostupných nebo předplacených databází v rámci Brány k informacím³. V letech 2003-2004 byl v rámci grantu UK v knihovně zřízen přístup k PsycInfo a PsycArticle, tedy stěžejním databázím v oboru psychologie.

SVI FF provozuje souborný katalog Filozofické fakulty UK. V katalogu je možné zjišťovat, zda je literatura k dispozici, a také je možné si ji rezervovat.

Knihovna je vybavena jedním počítačem pro knihovníky a třemi pro uživatele. Jak studenti, tak zaměstnanci mají přidělený správcem sítí svůj login a zvolené heslo jim umožní vstupovat do svého uživatelského profilu,

---

¹ Automatizovaný knihovnický systém, dále jen AKS.

² URL: <http://www.ff.cuni.cz/tinweb/tw>

³ URL: <http://bi.cuni.cz>

kde mají vymezený prostor na disku pro ukládání dat. Odtud také přistupují k internetu.

SVI FF používá knihovnický systém T Series od firmy EOSi, vedoucí knihovny má přístup do editačního a vyhledávacího modulu. Připravuje se přechod na nový systém, Laboratoř výpočetní techniky UK uzavřela v červenci 2002 smlouvu se společností Ex Libris. Na základě této smlouvy se LVT stala výlučným distributorem jejího systému Aleph pro Českou a Slovenskou republiku a od 1. 1. 2003 plně zajišťuje uživatelskou podporu, včetně konverze dat.

4.1.3 Knihovnické a informační služby

Posláním knihovny je napomáhat při informačním zabezpečení studijního programu psychologie a vědeckovýzkumné činnosti v tomto oboru na Filozofické fakultě UK, a to především prostřednictvím výpůjčních služeb.

Výpůjčky jsou prezenční (příručky, slovníky, diplomové a disertační práce) a absenční, kdy je výpůjční doba jeden měsíc, u časopisů čtrnáct dnů. Registrace a průkaz čtenáře jsou bezplatné.

Meziknihovní výpůjční služba je realizována zasláním kopie dokumentu na požádání. Služby MMVS se neposkytují, případný zájemce je odkázán na Národní knihovnu ČR. Reprografické služby umožňuje kopírovací stroj přímo v knihovně (1,50 Kč/1 str.) [Univerzita Karlova, 2004b].

K 31. 12. 2002 měla knihovna 3370 registrovaných uživatelů. Počet registrovaných výpůjček obnášel 7582 [Univerzita Karlova, 2003]. V roce 2003 bylo zaregistrovaných uživatelů již 3540 a počet registrovaných výpůjček 7520 [Univerzita Karlova, 2004a].

Vzhledem k neexistenci automatizovaného systému vypůjčního protokolu se při tak velkém počtu čtenářů a výpůjček osvědčilo zaznamenávat na kopie průkazů čísla mobilních telefonů studentů a upomínky realizovat prostřednictvím textových zpráv.

Vzdělávací služby knihovna zajišťuje pro studenty prvního ročníku. Vedoucí knihovny má každoročně vyhrazený prostor v programu soustředění studentů na Albeři, kdy jsou studenti seznámeni se službami a zájemcům je na místě vystaven čtenářský průkaz.

4.1.4 Presentace na webu

Knihovna má v rámci webových stránek katedry svou vlastní rubriku, kde je uvedena otvírací doba a stručná informace o tom, komu se poskytují služby. Umisťují se zde seznamy novinek, na které je odkazováno z rubriky Aktuality. Další informace je v rámci SVI – seznamy knihoven a ústavů FF UK. Je uvedena plná adresa, včetně jména vedoucí, telefon, e-mail a otvírací doba, která je v pondělí a v úterý od 13 do - 16. hod., ve středu od 10 do 18. hod., ve čtvrtek je zavřeno. V pátek je otevřeno od 10 do 14. hod.

4.1.5 Zaměstnanci knihovny

V knihovně jsou zaměstnány dvě knihovnice (VŠ) a dvě pomocné vědecké síly (studující). Knihovnice mají možnost se účastnit odborných akcí, v současné době se účastní školících seminářů pořádaných LVT UK T Series.

4.1.6 Úspěchy, problémy a potřeby

Knihovna má kvalitní knihovní fond, na rok 2005 jí byl dokonce navýšen rozpočet. V roce 2003 se podařilo se nainstalovat posuvné regály, čímž se získalo více místa. Je dobrá spolupráce s dovozcem zahraniční literatury Bohemian Ventures¹.

Místo pro dokumenty je chronická bolest všech knihoven, vzdor posuvným regálům je téměř vše zaplněné. Částečně by mohla pomoci důkladná revize fondu.

---

¹ <http://www.venturesbooks.com>

Řada studentů se vrací k ruskému jazyku, z něhož chtějí skládat zkoušku a potřebují odborný dosud nepřeložený originální text v ruštině. Vhodných textů k překladu však má knihovna minimum [PROTIVOVÁ, 2004].

4.2 Knihovna Psychologického ústavu AV ČR

Knihovna PsÚ AV ČR je jednou z mnoha akademických odborných knihoven. Má funkci SVI a slouží výzkumným a studijním účelům, uživateli jsou především vědečtí pracovníci zabývající se základním výzkumem v Psychologickém ústavu AV ČR. Od roku 2002 je přihlášena do evidence Ministerstva kultury ČR ve smyslu knihovního zákona č. 257/2001 Sb., služby poskytuje tedy i další odborné veřejnosti.

Knihovna shromažďuje, zpracovává, uchovává a zpřístupňuje vědecké informace ve specializovaném knihovním fondu. Jejím posláním je poskytovat knihovnické a informační služby na úrovni současných poznatků a nových trendů ve sdílení informací [Psychologický ústav, 2003]. Je řízena pražskou pobočkou PsÚ AVČR, metodicky vedena Knihovnou Akademie věd¹.

Knihovna je od roku 1982 umístěna v přízemí bývalého domu U Sladkých v Husově ul. 4 v Praze 1, a sice ve třech místnostech situovaných v řadě za sebou – sklad pro fond, pracovna pro knihovnice a studovna, kudy se do knihovny vchází. V prostorách je dostatek světla, po celé délce prostor jsou velká okna do ulice (typ výloh), na kterých jsou umístěny vertikální žaluzie, což je výhodné zejména v letních měsících.

---

¹ Dále jen KNAV.

4.2.1 Akvizice, katalogizace

Vedoucí knihovny sleduje nabídku knihkupectví a kontroluje novinky s fondem. Podle statistického výkazu bylo v roce 2002 získáno 116 knihovních jednotek [Akademie věd, 2003], v roce 2003 pak 303 knihovních jednotek [Akademie věd, 2004].

Nákup časopisů byl zastaven od ledna 2004 z finančních důvodů, zůstává povinná výměna v rámci konsorcia - *Cognitive Psychology*, nakl. Elsevier.

Katalogizace je prováděna přímo v knihovně, kde se tisknou lístky pro lístkový katalog - věcný, jmenný a názvový. Signatura je shodná s přírůstkovým číslem. Záznamy nejsou přebírány.

4.2.2 Knihovní fond, digitální zdroje, AKS

Ke 31. 12. 2002 disponovala knihovna 8 974 svazky. V roce 2002 odebírala 37 titulů periodik [Akademie věd, 2002]. V roce 2003 byl fond navýšen koupí o 291 svazků (knihovna M. Sedlákové) a dary o 12, celkový stav k 31. 12. 2003 byl tedy 9277 svazků. Počty odebíraných časopisů se v letech 2002-2003 nezměnil [Akademie věd, 2003].

Největší část fondu tvoří publikace získané většinou pro konkrétní základní výzkum¹, který v ústavu probíhal nebo probíhá, část fondu tvoří všeobecné příručky, slovníky a encyklopedie, skripta a jiné vysokoškolské učebnice, některé psychodiagnostické testy a vybrané populárně psané publikace.

Hlavním tématem je psychologie, z dalších oborů pedagogika a filosofie. Část příruční knihovny tvoří i základní knihovnická literatura. Asi polovinu fondu tvoří publikace v českém nebo slovenském jazyce,

---

¹ Členění na výzkumné sekce - psychologie osobnosti a sociální psychologie, kognitivní psychologie, psychologie zdraví a metodologie psychologického výzkumu. Zdroj www.psu.cas.cz, staženo 30. 12. 2004.

z cizojazyčných převládá angličtina, dále němčina, ruština a francouzština [BOREŠOVÁ, 1996].

Knihovna má bohatý fond odborných časopisů, jak českých, tak zahraničních. Dále jsou v knihovně k dispozici autoreferáty disertačních prací a ty disertace, které byly obhájeny na půdě PsÚ AVČR. Knihovna uchovává archivní výtisky časopisů, které PsÚ vydává, jde o *Československou psychologii* a *Bulletin PsÚ AVČR*. Zvláštní část fondu tvoří překlady odborných statí, které jsou zasílány z brněnského Psychologického ústavu Masarykovy university [BOREŠOVÁ, 1996].

Fond knihovny není volně přístupný, publikace se na požádání vydávají ze skladiště, které je však umístěno v místě, takže časová prodleva je minimální. Uživatelé mají možnost samostatně hledat v lístkovém katalogu a za dohledu knihovnice v elektronických informačních zdrojích [Psychologický ústav, 2003].

Knihovna pobočky PsÚ má katalog fondu celý v digitální formě. Jsou průběžně katalogizovány knihy PhDr. Miluše Sedlákové, CSc. († 2003), vědecké pracovnice PsÚ AVČR, jejíž knižní pozůstalost byla odkoupena s úmyslem uchovat její knihovnu jako celek. Publikace jsou standardně zpracovávány a zařazovány do fondu, odlišují se modrým štítkem se signaturou.

Knihovna je napojena na internet pevným připojením. Pro poskytování referenčních služeb jsou využívány především zdroje volně přístupné v prostředí internetu - CASLIN, JIB, katalogy NK. V případě potřeby přístupu k odborným databázím – např. Web of Knowledge (citační rejstříky) je využíváno služeb KNAV.

V knihovně měl být v letech 2003-2004 zřízen přístup k oborovým databázím PsycINFO® a PsycARTICLES. Knihovna PsÚ AV ČR byla zahrnuta do projektu spolu s dalšími specializovanými pracovišti na Univerzitě Karlově v Praze, Univerzitě Palackého v Olomouci a Masarykově univerzitě v Brně.

Doposud používaným automatizovaným knihovnickým systémem je systém ISIS, který dostala KNAV darem a upravila jej pro své potřeby. Knihovna v pražské pobočce PsÚ užívá pouze modul pro katalog.

V posledních letech však již ISIS přestal vyhovovat. Od roku 2003 probíhá příprava přechodu na nový AKS, vybrán byl ALEPH 500 od firmy Ex Libris. Knihovna Akademie věd ČR koupila licenci zahrnující také ústavy, které o nový systém projevíly zájem a finančně se na něm podílejí. Konverzi dat zajistí za poplatek KNAV, následné opravy záznamů musí provést knihovníci v konkrétních knihovnách sami. V knihovně PsÚ mají knihovnice pro vlastní práci dispozici dva počítače a scanner.

4.2.3 Knihovnické a informační služby, ASEP

Knihovna splňuje podmínky knihovního zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Uživatelé jsou rozděleni do kategorií, přičemž jednotlivé kategorie uživatelů mají z hlediska přístupu k informačním zdrojům a službám rozdílnou úroveň práv. Základní kategorií uživatelů tvoří interní uživatelé – pracovníci PsÚ AVČR, externími uživateli jsou pracovníci ostatních pracovišť AV ČR, studenti a pracovníci vysokých škol a širší veřejnost [Psychologický ústav, 2003].

Externí uživatelé služeb knihovny se musí registrovat a po zaplacení čtenářského poplatku je jim vystaven čtenářský průkaz (fyzické osoby 100 Kč, instituce 200 Kč).

Výpůjčky jsou prezenční (časopisy, příručky, výzkumné zprávy, psychodiagnostické testy) a absenční (pro zaměstnance PsÚ AVČR bezplatně s neomezenou výpůjční dobou), uživatelé platí 100 Kč/rok a výpůjční doba dokumentu je jeden měsíc s možností prodloužení.

V roce 2002 bylo evidováno 912 uživatelů a 4212 výpůjček. Bylo realizováno 30 výpůjček z jiných knihoven [Akademie věd, 2002]. V roce 2003 statistika uvádí 986 uživatelů a 4358 výpůjček. MVS byla realizována v počtu 63 výpůjček, z jiných knihoven 146 výpůjček [Akademie věd, 2003]. OPAC jako takový neexistuje, uživatelé jsou odkázáni na lístkový katalog.

Bibliografické a rešeršní služby je možné na vyžádání zajistit. Meziknihovní výpůjční služba je zajišťována přímo, v případě požadované mezinárodní meziknihovní výpůjční služby je využíváno za poplatek servisu KNAV. Reprografické služby jsou zajišťovány knihovnicemi – knihovna je vybavena novým kopírovacím strojem, účtováno 2 Kč/1 str. Kopie zhotovované v knihovně jsou určeny pouze pro osobní potřebu uživatele, který je povinen s nimi zacházet v souladu s ustanoveními zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona [Psychologický ústav, 2003].

Systematické vzdělávací služby knihovna nezajišťuje, knihovnice jsou však připraveny vždy pomoci s jakýmkoli odborným problémem.

Knihovna pobočky PsÚ jako každá ústavní knihovna AV ČR zajišťuje sběr dat pro *Automatizovaný systém evidence publikací - ASEP*. Jde o evidenci odborné publikační činnosti vědeckých pracovníků Akademie věd ČR. Za publikační činnost pro tyto účely jsou považovány monografie (i její části), články v odborných časopisech (vč. spoluautorství), editorství sborníků z konferencí, nově od r. 2002 se oznamuje i pořadatelství nebo výrazné spolupořadatelství mezinárodních konferencí. Neuvádějí se články v denním tisku či v populárních časopisech. Znamená to, že pracovníci odevzdají soupis svých publikací za kalendářní rok, knihovník je zapíše do programu v editorském módu a odevzdá oddělení ASEP na KNAV. Zde se soubory „slévají“, podle určitých kritérií se vybírají data do databáze s názvem *Rejstřík informací o výsledcích výzkumu a vývoje* a umisťují na webové stránky KNAV¹, kde jsou k dispozici veřejnosti. Tento systém má dvě kritéria pro vyhledávání

- 1) ústavy a roky,
- 2) jména autorů.

Část záznamů z ASEP se převádí do databáze SIGLE. Podmínkou pro účast v této databázi je archivace zapisovaných dokumentů. Knihovna tedy i z těchto důvodů buduje archiv publikací pracovníků PsÚ.

---

¹ URL: <http://www.lib.cas.cz>

4.2.4 Prezentace na webu

Knihovna nemá na webu samostatnou stránku. Doklad o její existenci lze nalézt v rubrice Zaměstnanci/Staff na stránkách Psychologického ústavu AV ČR¹. Jsou zde uvedena jména dvou zaměstnanců, telefonní číslo a email, jenž je zřízen nikoli pod doménou ústavu, ale na doméně Seznam.cz.

Další webovské sídlo, kde lze nalézt informace o knihovně, jsou stránky Knihovny Akademie věd:

a) *LINCA - souborný katalog knihoven ústavů AV ČR*²

Knihovna PsÚ do souborného katalogu knihoven ústavů Akademie věd LINCA není zahrnuta. Z oblasti humanitních a společenských věd je jednou z pěti takto nenapojených knihoven (celkem 18). Tato situace by se měla změnit přechodem na jednotný AKS.

b) *Lístkové katalogy knihoven ústavů AV ČR*³

V lístkovém katalogu můžeme najít tituly od roku 1967 do 1998. Naskenované lístky lze jen prohlížet, jsou tedy pouze informací, co je k dispozici, nelze vyhledávat. Časopisy lze hledat podle názvu, v liště s písmeny podle abecedy.

Příruční katalog - obsahuje odbornou literaturu z oblasti knihovnictví a vybraná díla z psychologie (např. Aristotelova *Analytica*). Tento systém je dle mého názoru nevyhovující. Příruční fond v knihovně slouží pro potřebu knihovníka. Jeho zařazení na web v tomto uspořádání je nevhodné. Takový katalog navíc není možné udržovat v aktualizovaném stavu, v případě vyřazování zastaralých příruček je velmi obtížné cokoli v prostředí webu dohledávat.

Místní katalog - naskenované lístky jsou řazeny v tabulce pod čísly skupin, ve skupinách opět pod čísly, abeceda zcela nezohledněna, nelze tedy

---

¹ URL: <http://www.psu.cas.cz>

² URL: <http://www.lib.cas.cz/katalog/LINCA.html>

³ URL: http://www.lib.cas.cz/www/psu/katalog/index_psu.htm

hledat ani odhadem v tabulce. Omezenou možnost vyhledávání nabízí jmenný katalog s využitím abecedy, dokonce se skupinou písmen, ale v samotné skupině označené např. HO jsou zase jen číselné kódy, takže při hledání konkrétního autora opět umístění záznamu odhadujeme.

4.2.5 Otevírací doba, zaměstnanci

Knihovna má oficiální otvírací dobu pro veřejnost v pondělí, úterý a čtvrtek od 13 do 16 hod., ve středu a v pátek od 9 do 11 hod. Služební pochůzky jsou vyřizovány mimo tuto dobu. Pokud je některá z knihovnic v knihovně přítomna, je knihovna přístupna i mimo oficiální otvírací dobu [BRUNCLÍKOVÁ, 2004].

K 31. 12. 2003 jsou v knihovně zaměstnány dvě knihovnice (SŠ, VŠ). Knihovnice se mohou účastnit odborných akcí v oboru (konference, symposia), pravidelně se účastní metodických seminářů pořádaných KNAV k tématu ASEP a v současné době k problematice přechodu na nový knihovnický systém.

4.2.6 Úspěchy, problémy a potřeby

Knihovna má kvalitní oborový fond, do r. 2002 se nakupovalo vše významné především české, ale i zahraniční provenience (ve spolupráci s firmou Bohemian Ventures).

Výhodou jsou výpůjčky na počkání, možnost prodloužení výpůjčky a kvalitní odborné zahraniční časopisy ve fondu. Podařilo se instalovat posuvné regály, což významně pomohlo řešit problémy s uložením fondu ve skladu.

Na jaře roku 2002 byly prostory adaptovány, naštěstí pak v létě nebyly zasaženy povodní, a to díky umístění veškerého fondu nad úrovní ulice. V témže areálu (vchod z Jilské ul.) sídlí knihovna Filozofického

a Sociologického ústavu AVČR, které však měly depozitáře ve sklepích. Osud těchto fondů byl neodvratný.

V rámci příprav přechodu na nový AKS se povedlo provést fyzickou i obsahovou revizi fondu. S knihovnou lze komunikovat prostřednictvím elektronické pošty.

V knihovně PsÚ AVČR by aktuálně byly třeba finanční prostředky na doplnění fondu novinkami a na pokračování v odběru vybraných časopisů [BRUNCLÍKOVÁ, 2004]. Nabízí se také otázka hardware – minimálně by byla vhodná obnova stávajícího a v případě rozšíření služeb by byly nutné dva počítače pro uživatele, jeden pro přednostní vyhledávání v místním katalogu a druhý pro přístup na internet.

4.3 Národní lékařská knihovna

Národní lékařská knihovna sídlí v Sokolské ul. č. 54 v Praze 2, v č. 31 (Lékařský dům) je umístěn výpůjční protokol a čítárna časopisů. Knihovna je veřejně přístupná a zaměřuje se na odbornou literaturu z oblasti medicíny. Je pověřena funkcí Dokumentačního střediska WHO¹ pro Českou republiku. Knihovna řešila v minulých letech některé další významné projekty, např. projekty *Medicínská virtuální knihovna (MEDVIK) - síťové sdílení informačních zdrojů pro vědu a výzkum* či *Zpřístupnění českých národních autorit z lékařství a zdravotnictví prostřednictvím internetu a CD ROM*.

Knihovna poskytuje běžnou nabídku služeb. Čtenáři ocení možnost telefonické i e-mailové komunikace (prodlužování výpůjční lhůty, MVS).

Další služby:

- průběžné zasilání kopií obsahových stránek zahraničních časopisů, které knihovna odebírá
- průběžné rešerše z fondů knihovny a z dostupnýchází
- zpracování citovanosti z báze Web of Science

---

¹ World Health Organization – Světová zdravotnická organizace.

- zjišťování impact faktoru u vybraných titulů časopisů z báze Journal Citation Reports
- vyhledávání online v katalozích knihoven ČR prostřednictvím Jednotné informační brány
- zpřístupňování plných textů biomedicínských časopisů s možností tisku stránek
- zpřístupňování síťové verze MEDLINE (od r. 1966)
- zajišťování kopií článků z časopisů nedostupných v ČR prostřednictvím MMVS (za úplatu).

Knihovna provozuje národní lékařskou bibliografii s názvem Bibliographia medica čechoslovaca (BMČ) a databázi BiblioMedica. Vydává periodikum *Lékařská knihovna: časopis pro odborné knihovny ve zdravotnictví*.

Součástí knihovny je Oddělení vědeckých informací při Ministerstvu zdravotnictví ČR, které sídlí v budově MZ ČR, Palackého nám. 4. Jsou zde k dispozici mj. zdravotnické předpisy a literatura WHO, lze žádat retrospektivní a průběžné rešerše z báze tiskových zpráv.

Dostupné vlastní katalogy (vč. vzdáleného přístupu přes webové rozhraní):

- On-line katalog NLK (báze NML)
- Tezaurus MeSH-CZ (báze MES) (český překlad tezauru Medical Subject Headings)
- Adresář spolupracujících institucí (báze ADR)
- Souborný katalog zahraničních monografií (báze LBS) z oblasti biomedicíny od r. 1994
- Souborný katalog zahraničních periodik (báze LSS) z oblasti biomedicíny přístupných na území ČR a SR od r. 1976
- Bibliographia Medica Čechoslovaca (báze BMC)
- Soubor autorit NLK (báze AUP)
- Katalog Zdravotnického muzea (báze MUS)
- Knihovna Ministerstva zdravotnictví ČR (báze OVI).

Dostupné databáze jsou tyto – EBSCO, eIFL-Direct, EZB, JASON, Kluwer, MEDLINE, ProQuest, Science Direct (Elsevier), SpringerLink, Web

of Science, Wiley InterScience. Knihovna umožňuje svým čtenářům přístup z domova (registrace podle IP adresy) k vybraným zdrojům a má předplacené některé tituly elektronických knih.

Webové stránky jsou střídavě koncipovány, uživatel zde najde podstatné informace o knihovně a poskytovaných službách. Lze zde např. nalézt soupisy zahraničních lékařských časopisů objednaných do ČR a SR¹. Knihovna je součástí *Virtuální polytechnické knihovny*, což představuje společenství 44 českých knihoven poskytujících digitalizované kopie článků z vlastních fondů (souborný katalog časopisů VPK). Knihovna je napojena také na systém *Ptejte se knihovny* (služba českých knihoven určená nejširší veřejnosti).

4.4 Národní pedagogická knihovna Komenského

Národní pedagogická knihovna Komenského (NPKK)² sídlí v Mikulandské ulici č. 5 v Praze 1. Je veřejně přístupnou odbornou knihovnou, zaměřuje se především na oblast výchovy, vzdělávání a školství. Shromažďuje knihy a časopisy z pedagogiky a příbuzných oborů společenských věd. Zvláštní oddíl tvoří komeniologická literatura, zpracovaná i v elektronické formě.

Katalog dostupný přes webové rozhraní umožňuje zadat kombinaci názvu, autora, hledaného výrazu (klíčové slovo, není však jasné, s jakou částí záznamu program pracuje), dále je nabídka Fond s roletkou, ukáže však pouze „vše“. Tento katalog knih, vázaných svazků časopisů a audiovizuálních dokumentů obsahuje záznamy dokumentů pořízených do fondu NPKK cca od roku 1974 do současnosti. Knihovna má v úmyslu tuto bázi nově zpřístupnit jako součást webového OPACu v průběhu roku 2005.

---

¹ www.nlk.cz , Katalogy a databáze, LSS a LBS).

² URL: <http://www.npkk.cz>

Pro psychology jsou zajímavé tyto báze dostupné prostřednictvím webového OPACu:

- Pedagogická bibliografická databáze (PBD) obsahuje anotované záznamy českých i zahraničních článků. Databáze obsahuje na 89 tisíc záznamů od roku 1990 do současnosti, excerpční základnu tvoří zhruba 230 titulů periodik.
- Databáze časopisů (záznamy časopisů odebíraných NPKK). Tato databáze je provázaná s PBD; tituly, které jsou excerpovány pro PBD, je možné kliknutím na odkaz „Články“ uvedený u každého došlého čísla zobrazit záznamy článků zpracovaných z daného čísla časopisu.

Knihovna poskytuje všechny běžné služby. Dále nabízí rešeršní služby z tištěných zdrojů NPKK, z databází NPKK a rešerše z externích databází. Čtenáři mají přístup k internetu ve studovně, včetně přístupu k zahraničním databázím.

Knihovna má přehledně strukturovanou webovou prezentaci, která zájemcům poskytuje dostatek informací, včetně telefonického a e-mailového spojení. Stojí za povšimnutí, že tvůrce textů používá knihovnickou terminologii uvážlivě, zejména informace o poskytovaných službách jsou srozumitelné¹.

NPKK vydává pravidelně výběrové tématické rešerše v oblasti ekonomiky školství (1x ročně) a kmenologické literatury (1x ročně). Dosud tiskem vydávané Přehledy pedagogické literatury a Aktuální bibliografické informace jsou nyní dostupné online ve webovém OPACu (starší čísla jsou dostupná v archívu). Pracovníci NPKK se podíleli také na tvorbě Českého pedagogického tezauru².

---

¹ „...půjčování knih mimo budovu a do studovny.“

² BARÁNKOVÁ, N.; DUŠEK, A.; HAŠKOVEC, J. Český pedagogický tezaurus. 2002. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání : Divize nakladatelství Tauris, 2002. 2. upr. vyd. , 327 s. ISBN 80-211-0435-X.

4.5 Další příklady

V předchozím textu byly představeny odborné knihovny významné objemem svých fondů a rozsahem služeb. Tyto knihovny jsou stěžejní pro studenty a psychology v Praze a blízkém okolí. Nelze nezmínit Národní knihovnu s právem povinného výtisku. Dalšími knihovnami zajímavými pro obor psychologie může být Knihovna společenských věd T.G. Masaryka v Praze 5-Jinonicích, Knihovna Akademie věd (zejména díky svým přístupům do databází), Knihovna Filozofického ústavu AV ČR v Jilské ul. v Praze 1, Knihovna Gender Studies v Gorazdově ul. v Praze 2 a některé další.

Své knihovny mají i další katedry psychologie s akreditovaným studijním programem mimo Prahu, a to v Brně a v Olomouci. Fond odborné oborové literatury lze najít v knihovně každé regionální univerzity.

K informačním zdrojům v oboru psychologie lze přiřadit i odborné vzdělávací akce, které jsou pořádány a organizovány různými subjekty. Jsou jimi kongresy, konference, symposia, semináře, výcviky, workshopy (česky také „dílny“).

Tradiční konferencí pořádanou každým rokem jsou Psychologické dny, z nichž je již po několikátý ročník vydáván sborník referátů, vysoké návštěvnosti se pravidelně těší Klinicko-psychologické dny s frekvencí pěti dnů ročně¹. Na téma kvalitativního výzkumu ve vědách o člověku se v lednu 2005 konal IV. ročník konference (Olomouc), v dubnu 2005 bude probíhat již pátý ročník mezinárodní studentské soutěže v podobě konference (ve spolupráci kateder psychologie z České a Slovenské republiky).

Českým psychologům se podařilo také několikrát získat pořadatelství významných mezinárodních konferencí, ať již to bylo ve specializaci psychologie sportu² nebo psychologie práce a organizace³. Česká republika a zejména Praha se již stala vyhledávaným atraktivním místem pro

---

¹ V roce 2004 se konaly již XXII. Psychologické dny (Olomouc), v květnu 2005 se bude konat již 130. Klinicko-psychologický den (Praha).

² X. kongres sportovní psychologie od záštitou FEPSAC, 1999

³ X. kongres pod záštitou EAWOP, 2001

kongresovou turistiku. V roce 2006 se bude konat v České republice mezinárodní kongres studentů psychologie (EFPSA), na rok 2007 se připravuje konání 10. evropského kongresu psychologie v Praze.

Zdá se, že v dnešní době elektronického komunikování neztrácejí podobné akce na významu. Člověk je tvor sociální a osobní setkávání je pro něho stále podstatné.

4.6 Vyhodnocení ankety

V září 2004 bylo provedeno dotazníkové šetření u účastníků konference Psychologické dny v Olomouci. Anonymní dotazník (viz příloha 3) byl součástí konferenčních materiálů připravených pro 300 účastníků. Návratnost byla 13% (40 dotazníků).

Dotazník obsahoval 10 otázek. První 3 (uzavřené) zařazovaly respondenta do určité skupiny, 4. až 5. otázka byla polootevřená, zaměřená již na konkrétní využívané informační zdroje. Tyto otázky byly doplněny nabídkou některých zdrojů, což mohlo odpovědi zpětně ovlivnit, nicméně vzhledem k určité znalosti respondentů to bylo učiněno záměrně.

Otázka 6. až 7. (otevřená) zkoumala intenzitu využívání zdrojů, 8. otázka (polootevřená) byla zacílená na internet, tématem 9. otázky (polootevřená) byl časový faktor při hledání informací a 10. otázka (uzavřená) zjišťovala vybavenost a možnosti respondenta v oblasti informačních a komunikačních technologií. Získaná data ukazuje tabulka č. 1 v příloze.

Shrnutí

Všichni respondenti působí v oboru psychologie. Podle působišť byli rozděleni do 7 skupin:

1. *Věda a výzkum (V)*
2. *VŠ pedagog (U)*
3. *Aplikovaná psychologie - Praxe (P)*

Dále pak kombinace:

4. *Věda a výzkum + VŠ pedagog (V + U)*
5. *Věda a výzkum + Praxe (V + P)*
6. *Praxe + VŠ pedagog (P + U)*
7. *Věda a výzkum + VŠ pedagog + Praxe (V + U + P).*

Nejpočetnějšími skupinami se ukázala působiště *Praxe* (13), kombinace *Věda a výzkum + VŠ pedagog* (9) a *Praxe + VŠ pedagog* (6). Skupinu s působištěm *Věda a výzkum* tvořili pouze respondenti ze Slovenska¹, kde jsou v možnostech přístupů k informacím jiné podmínky než v ČR, tato skupina je ponechána v celkovém hodnocení stranou.

Z hlediska využívání referátových časopisů a databází lze konstatovat největší zájem ve skupině *Věda a výzkum + VŠ pedagog*, případně ještě v kombinaci se skupinou *Praxe (V+U+P)*, přičemž nejvyšší hodnotu zaznamenává PsycINFO a Current Contents. Minimální zájem se ukázal u psychologů v praxi (2), ačkoli jsou početně největší skupinou.

U této otázky došlo k nepochopení či neznalosti termínu *referátový časopis*, v 9 případech totiž respondenti uvedli názvy konkrétních odborných seriálů². Referátový časopis (referátové periodikum; abstraktový časopis) je

---

¹ Konference Psychologické dny je tradičně největší česko-slovenskou akcí.

² V 7 případech řádek byl řádek proškrtnut, v 8 případech zůstal prázdný.

bibliografické periodikum, obsahující záznamy o dokumentech s referáty nebo jen s referujícími anotacemi, týkajícími se vymezené oblasti vědy nebo techniky [TDKIV, heslo *referátový časopis*]. Zde byl nabídnut *Current Contents – Social and Behavior Science*. Ve třech případech přiřadili respondenti pojmu bibliografická databáze konkrétní tištěné zdroje (seriály).

Internet je dnes již nepřehlédnutelným zdrojem informací, a to i pro sociální vědy. V otázce po zdrojích na internetu se ukázala opět kombinace *Věda a výzkum + VŠ pedagog* jako největší „hledáč“ (16), v těsném závěsu pak *Praxe* (13). V počtu vedou stránky institucí (19), zde myšleno státních a veřejnoprávních (na rozdíl od spolků a nejrůznějších hnutí).

Odpovědi na otázku, jak intenzivně jsou zdroje využívány, byly natolik nevyvážené (od názvu konkrétního zdroje přes obecné – „*knihy a časopisy*“ až po sousloví – „*nemám čas*“), že byly použity jen pro přehled, které další zdroje jsou využívány (v tabulce uvedeno v poli Tištěné zdroje a Další možnosti).

Problematikou času věnovaného vyhledání žádané informace se zabývala 9. otázka. Pro vyhodnocení jednotlivých voleb jsou zde nabídky označeny písmeny a) – věnuje rád; b) – pracuje úsporně; c) – vyhledání přenechá jiným. Volbu a) preferuje *Praxe* (7), nicméně hodnota jen o jednu menší se objevuje u volby c) (6). Stejně hodnoty pak ukazují volby a) a b) u skupiny *Věda a výzkum+VŠ pedagog* (4). Volbu a) zaškrtnulo nejvíce respondentů (18), pak následovala volba c) (14) a posléze volba b) (11)¹.

Poslední otázka zkoumala technické možnosti respondentů. Využívání informačních zdrojů klade stále vyšší technické nároky a informační a komunikační technologie jsou jedněmi z těch, co zastarávají nejrychleji. Je třeba konstatovat, že získané údaje v této problematice jsou z nejrůznějších důvodů jen orientační, především pro ne zcela vhodnou sestavu nabídek v otázce. Pro získání přesnějších údajů by bylo nutné možnosti ještě jinak rozčlenit a kombinovat.

---

¹ Ve skupině P a V+U označil jeden respondent více možností, proto výsledný součet je vyšší než 40.

Získané údaje nelze rozhodně považovat za reprezentativní, jednak vzhledem k velikosti vzorku¹ a jednak k podmínkám při vyplňování (časové možnosti, konferenční prostředí, aj.). Výsledky lze považovat snad jen za náhled na problematiku využívání informačních zdrojů v psychologii.

5 Představy o možném a účelném vývoji

Na přelomu 2. a 3. tisíciletí je nutno konstatovat výrazný nárůst vědních oborů, a to jak ve vědách přírodních, tak společenských. Expanze je však patrná i směrem dovnitř, jednotlivé obory se vnitřně značně diferencují. Tento směr se nevyhýbá ani psychologii. Jak již bylo řečeno, např. konferenční materiály jsou užitečným zdrojem pro získání přehledu o aktuálních oblastech oboru. V roce 1996 na mezinárodním psychologickém kongresu IUPsyS v Montrealu bylo nabídnuto 28 tématických okruhů [ŠVANCARA, 1996, s.1], za necelých devět let pro evropský kongres EFPA v Granadě v roce 2005 je nabídnuto okruhů už 42.

Švancara [1996, s. 1] vidí příčinu diferenciací ve stoupajícím množství dílčích výsledků, což lze dokumentovat na pravidelných aktualizacích počtu záznamů v oborových bibliografických databázích. Klade si otázku: *„Není tu riziko, že psychologové ztratí schopnost komunikovat o základních problémech? ... Nezahltí vlna postmodernismu, který rozděluje lidstvo na skupiny, z nichž každá má svůj 'režim řeči' a kdy je vyškrtnuto slovo pravda, také psychologii?“*

Možná řešení jsou uvažována v posilování integrace – v kontextu poznávání, prožívání a vývojové dynamiky osobnosti, ale také v integraci obsahu vědění [ŠVANCARA, 1996, s. 1-2].

Co mohou psychologům a tedy psychologii nabídnout knihovníci a informační pracovníci? Co může psychologům také pomáhat v jejich úsilí?

---

¹ Odhaduje se, že v profesi psychologa působí na 2000 osob (ČR), např. členská databáze Unie psychologických asociací ČR dává souhrnný počet 1450 záznamů (březen 2005).

Především jejich vlastní poznatky, shromažďované, uchovávané, přehledně uspořádané a zpřístupňované. Dále pak poznatky oborů příbuzných, kde se nacházejí styčné body – z lékařských věd je to především psychiatrie, neurovědy, ze společenských věd pak pedagogika, sociologie. Na významu počíná nabývat psychosomatika, kognitivní věda ad. jako hraniční disciplíny.

Značný podíl na zpřístupňování poznatků v oboru mají elektronické bibliografické databáze, které jsou v některých případech propojované s plnými texty. Má to význam především v oblasti článků, výzkumných zpráv, případně disertací. Na internetu se objevují elektronické knihy, např. služba PsycBOOKS. Je to jedna z cest, jak umožnit přístup k titulům, jak novým, tak již rozebraným. Přístupy k plným textům, zejm. z produkce APA, jsou však finančně nákladné.

V českém prostředí budou mít odborné knihovny pro obor psychologie stále nezastupitelnou roli. V této práci byly představeny dvě oborové knihovny v Praze – Knihovna PsÚ a knihovna katedry psychologie FF UK. Bylo zjištěno, že mezi nimi neexistuje výraznější kooperace, ač by v mnohém byla ku prospěchu oboru i uživatelům. Následně bude navrženo, co by mohlo eventuálně napomoci lepší koordinovanosti v nabídce psychologických informačních zdrojů.

Představme si jednu oborovou knihovnu jako společné pracoviště katedry psychologie FF UK a Psychologického ústavu AV ČR. Knihovna by byla by přihlášena do evidence Ministerstva kultury ČR, což by přinášelo při troše kreativity jisté výhody.

Akvizice by byla prováděna v součinnosti s uživateli-kmenovými zaměstnanci katedry a ústavu. Seznam ohlášených i vyšlých novinek by obdrželi e-mailem a byli by požádáni o doporučení do daného termínu. Žádná reakce (s čímž lze počítat) by byla vyhodnocena jako nezájem. Informaci o nových přírůstcích by mohli všichni zájemci dostávat emailem (formou skupinové zásilky, tzv. mailinglist).

Katalogizace by byla prováděna ve spolupráci s SVI FF UK jako doposud, případně přímo v knihovně s využitím přebíraných záznamů z NK.

Lístkové katalogy jako takové již ztrácejí na svém významu. Bylo by třeba zavést vhodný knihovnický systém s uživatelským rozhraním, který by zajistil potřebné služby (zejména evidenci fondu, OPAC a výpůjční protokol), a tak zcela lístkové katalogy nahradil.

Knihovna by disponovala vhodným počtem počítačů, jak pro uživatele, tak pro knihovníky. Počet počítačů pro uživatele by se odvíjel nejen podle finančních prostředků, ale také podle možnosti uspořádání v prostoru knihovny. Optimální by byl dostatek prostoru pro tituly ve volném výběru na regálech (jak monografie, tak seriály), prostor vymezený pro prezenční studium a přístup k počítačům a v neposlední řadě dostatek prostorového zázemí pro knihovníky, což bývá často opomíjeno.

Velkou výhodou by bylo, že dostupné dokumenty by byly soustředěny na jednom místě. Bylo by třeba je uváženě kategorizovat – pro absenční a prezenční výpůjčky, s časovým určením. Čtenářské průkazy pro kmenové zaměstnance a studenty by byly zdarma. Toto opatření by se pravděpodobně mohlo týkat jen studentů FFUK (vzhledem k dosavadnímu způsobu financování). Knihovna by poskytovala následující základní služby:

- výpůjčky prezenční, absenční
- meziknihovní výpůjční službu
- reprografické služby za poplatek¹
- evidenci publikací kmenových zaměstnanců katedry a ústavu
- napojení na projekt *Ptejte se knihovny*
- rešerše za poplatek podle rozsahu
- vzdělávací programy.

V knihovně by byl vyhrazen alespoň jeden počítač pro právo přednostního vyhledávání v katalogu a v databázích (s nastaveným rozhraním). Katalog knihovny by byl dostupný přes webové rozhraní, přístup by tedy měli

---

¹ Bylo by třeba vyřešit autorská práva u kopírovacích služeb za úplatu ve smyslu knihovního zákona č. 257/2001 Sb.

i pracovníci ze svých pracoven. Bylo by užitečné jednat s Knihovnou Akademie věd o možnosti připojení přes Ultra*Net¹ k některým placeným databázím KNAV. Stejně tak by byly zřízeny přístupy k placeným databázím UK, nejspíše přes rozhraní Brány k informačním zdrojům².

Knihovna by měla vlastní webovou prezentaci, která by mohla sloužit mj. jako rozcestník pro elektronické zdroje v oboru³. Měla by mít vlastní e-mailovou schránku na doméně zřizovatele (což v tomto případě by bylo věci diskuse). Existují sice tzv. volné weby, ale odborníci nedoporučují těchto nabídek využívat pro oficiální instituce, nepůsobí to důvěryhodným dojmem. E-mailová schránka instituce na bezplatných serverech je znakem jisté neprofesionality. Je vhodné pojmenovat schránku obecněji, např. knihovna@doména.

Podle dalších možností a schopností jednotlivých knihovníků by mohla dále:

- provozovat databázi akademických prací v oboru ve spolupráci s knihovnami dalších kateder psychologie
- excerpovat české a slovenské odborné časopisy; pokud se tak již děje na jiných místech, odkazovat na tyto zdroje ze svých stránek
- zpřístupňovat vhodným způsobem bibliografické záznamy článků zahraničních oborových seriálů dostupných v ČR
- v případě vhodných prostorových podmínek zřídit veřejnou internetovou stanici a vylepšit si tak rozpočet (knihovny evidované na MK ČR mohou žádat o granty).

Vize takové knihovny není zcela nereálná. Společná pracoviště Akademie věd a Univerzity Karlovy existují.⁴ Bylo by nutné však veškeré náležitosti (kompetence, finanční a majetkové otázky) řešit podrobnou smlouvou.

---

¹ http://www.lib.cas.cz/www/ultranet/ultranet_new.htm

² URL: <http://bi.cuni.cz>

³ V podstatě to znamená mít alespoň dobře zpracovanou a strukturovanou rubriku odkazů.

⁴ Např. Centrum pro teoretická studia, Husova 4, Praha 1, <http://www.cts.cuni.cz/>

6 Závěry

Cílem této práce bylo zmapovat stav informačního zázemí v oboru psychologie v českém prostředí a nabídnout základní orientaci v této problematice.

V úvodní kapitole byl stručně představen obor psychologie, uvedena definice autorů Vágnerové a Kerna, vymezení předmětu a stručně popsány metody. Následně jsou z hlediska historického vývoje jmenovány čtyři základní směry v psychologii a je zmíněna situace v českých zemích.

Druhá kapitola se zabývá informačními potřebami oboru. Předkládá přehled studijních programů na českých a moravských vysokých školách s nástinem informačních potřeb studentů. Je představena skupina uživatelů na akademické půdě, jsou zmíněna další resortní výzkumná pracoviště. Za účelem prozkoumání informačních potřeb této cílové skupiny byli osloveni tři zástupci z různých pracovišť, činní ve výzkumu, publikující a přednášející studentům. Jejich odpovědi byly stručně zobecněny v textu, kvůli některým zajímavým údajům jsou pak uvedeny v příloze 1. Poskytují určitou představu o informačních potřebách a práci se zdroji na tomto poli. Poslední část druhé kapitoly je věnována specializacím v oboru, jež se projevují zejména v praxi.

Třetí kapitola je zaměřena na pokrývání informačních potřeb oboru a na dostupné služby. Jsou popsány a zhodnoceny stěžejní tištěné zdroje v českém prostředí. Samostatná podkapitola je věnována oborovým databázím Americké psychologické asociace, jejichž základ, tj. PsycINFO, je budován již od roku 1927. Od tohoto zdroje se v současnosti odvíjí řada služeb, bohužel pro české uživatele velmi obtížně cenově dostupných.

V další části jsou stručněji zmíněny další relevantní bibliografické zdroje pro psychology, především německý PSYNDEX a americký ERIC. Nelze opominut internet jako zdroj informací, v poslední části je nabídnut krátký komentář k důvěryhodnosti informací týkajících se oboru psychologie.

Podle rčení méně je někdy více jsou nabídnuty čtyři relevantní odkazy na různá webovská sídla.

Čtvrtá kapitola je věnována vybraným informačním institucím v Praze. Jsou představeny a popsány dvě akademické knihovny – knihovna katedry psychologie FF UK a knihovna Psychologického ústavu AVČR v Praze. V jednotlivých podkapitolách je zmiňován způsob získávání, zpracování, pořádání a zpřístupňování dokumentů ve fondu těchto knihoven. Jsou uvedeny další možné informační služby, není opomínuta prezentace na internetu a personální otázky. Na závěr jsou stručně zmíněny úspěchy, problémy a potřeby tak, jak je sdělily knihovnice samotné.¹ V další části jsou stručně popsány dvě další významné knihovny v Praze, jejichž služeb mohou psychologové využívat – Národní lékařská knihovna a Národní pedagogická knihovna.

V poslední podkapitole je vyhodnocena anketa, resp. dotazníkové šetření, provedené u účastníků konference Psychologické dny 2004. Anonymní dotazník (viz příloha 2) nabídnutý 300 účastníkům se vrátil v počtu 40 (13% návratnost). Výsledky ankety jsou uvedeny v příloze – tabulka 1. Údaje není v žádném případě možné považovat za statisticky významné, nejen kvůli velikosti vzorku a podmínkám při vyplňování, ale také s přihlédnutím k nedostatečným zkušenostem při koncipování dotazníku. Výsledky lze považovat jen za částečnou orientaci v problematice využívání informačních zdrojů v psychologii.

V 5. kapitole jsou formulovány představy o dalším možném a účelném vývoji. Je nabídnuta hypotetická představa jedné oborové knihovny jako společného pracoviště katedry psychologie FF UK a Psychologického ústavu AVČR.

---

¹ V prosinci 2004 bylo provedeno osobní šetření v dotčených knihovnách pro účely vypracování písemné práce na předmět Srovnávací knihovnictví. Některé údaje byly použity v kap. 4.

Na celkovou problematiku informačních zdrojů v oboru psychologie je možné pohlížet z různých hledisek. Na základě zjištěných informací o dostupnosti zdrojů a jejich využívání v ČR lze konstatovat, že možnosti psychologická obec má, není však s nimi z různých důvodů dostatečně obeznámena. Těmito důvody jsou především již zmíněné finanční a jazykové bariéry, ale i patrně nedostatečně využívané možnosti šíření relevantních informací. Nabízí se zde tedy knihovnickým a informačním pracovníkům dostatek prostoru, jak tuto situaci postupně zlepšovat. Lze předpokládat, že v případě modernějších metod práce s informacemi při efektivnějším využívání informačních a komunikačních technologií bude možné nabízet kvalitnější informační služby, což by se mohlo odrazit v práci samotných psychologů a dalších odborníků.

Zároveň bude nanejvýš vhodné, aby informační specialisté, kteří budou chtít oboru poskytovat užitečné služby, své záměry a aktivity se samotnými psychology konzultovali. Jak již bylo zmíněno, vědy o člověku se často potýkají se subjektivizujícími závěry a není jednoduché odlišit poznatky vědecké psychologie od laických znalostí psychických zákonitostí (volně cit. podle ŠIKL, s. 158). Do hry navíc vstupuje komerce s řadou negativních jevů jako je klamavá reklama, nedostatečná legislativa a nízké etické povědomí.

Každý obor má svá specifika, jež je výhodné neopomíjet. Pro informačního pracovníka je proto bezesporu účelné udržovat si orientační přehled v oblasti, kde působí, a stejně tak sledovat novinky v oboru informační vědy a knihovnictví. Může se mu tak dařit uvědomovat si vzájemné souvislosti, jejichž chápání a integrace může napomáhat oběma disciplínám k jejich širšímu rozvoji.

Seznam použité literatury

1. Akademie věd České republiky. Knihovna. 2003. Dotazník o stavu a činnosti Středisek vědeckých informací a knihoven AV ČR za rok 2002. Praha, 2003. Rukopis.
2. Akademie věd České republiky. Knihovna. 2004. Dotazník o stavu a činnosti Středisek vědeckých informací a knihoven AV ČR za rok 2003. Praha, 2004. Rukopis.
3. Albertina icome Praha (Praha, Česko). 2003a. *Produkty AiP : PsycARTICLES* [online]. Praha : Albertina icome Praha, c2003 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.aip.cz/titul_novinky.php?titul=1488#742>.
4. Albertina icome Praha (Praha, Česko). 2003b. *Produkty AiP : PsycINFO* [online]. Praha : Albertina icome Praha, c2003 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.aip.cz/produkt.php?produkt=89>>
5. Albertina icome Praha (Praha, Česko). 2003c. *Produkty AiP : PsycINFO* [online]. Praha : Albertina icome Praha, c2003 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW > <<http://www.aip.cz/titul.php?titul=1054>>.
6. BOREŠOVÁ, L. 1996. Knihovna Psychologického ústavu. *Bulletin PsÚ*. 1996, roč. 2, č. 1, s.1-25. ISSN 1211-216X.
7. BRUNCLÍKOVÁ, H. 2004. Ústní sdělení. Prosinec 2004.
8. Česko. Úřad vlády. Rada pro výzkum a vývoj. 2004. *Rejstřík informací o výsledcích : RIV* [online]. Praha : Rada pro výzkum a vývoj, c2004 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=956>>.

9. Českomoravská psychologická společnost. 2003. *Akademický bulletin Akademie věd České republiky*. 2003, č. 5, s. 8-9. ISSN 0322-8010.
10. ERIC : *Education Resources Information Center* [online databáze]. 2003- . Lanham (MD, USA) : Education Resources Information Center, 2003- [cit. 2005-01-25]. Dostupná z WWW: <<http://www.eric.ed.gov>>.
11. FELIX, K. 2004. APA launches three new databases. *Computers in Libraries*. Westport : American Psychological Association. 2004, vol. 24, issue 8, s. 48. ISSN 1041-7915.
12. FRANKOVSKÝ, M.; BAUMGARTNER, F. 1999. Kvantitativní a kvalitativní přístup – boj kto z koho v společenských vědách? In Heller, D.; Sedláková, M.; Vodičková, L. (ed.). *Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii*. Praha : Psychologický ústav AV ČR v Praze, 1999, s. 145-154. ISBN 80-86174-03-4.
13. HARTL, P.; HARTLOVÁ, H.. 2000. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.
14. Hogrefe & Huber. c2002. *PsyJOURNALS* [online]. Hogrefe & Huber, c2002 [cit. 2005-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.psycontent.com/>>.
15. KERN, H., et al. 1999. *Přehled psychologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 289 s. ISBN 80-7178-240-8.
16. KŘIVOHLAVÝ, J. 2003. Měsíc psychologických databází. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 1, s. 4-5. ISSN 1211-5886.
17. LAUCKEN, U.; SCHICK, A.; HÖGE, H. 1999. *Úvod do studia psychologie*. 5. vyd. Praha : ISV, 1999. 214 s. ISBN 80-85866-41-2.

18. Lawrence Erlbaum Associates, Inc. c2005. *LEA Online* [online]. Lawrence Erlbaum Associates, Inc., c2005 [cit. 2005-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.leaonline.com/>>.
19. LEVIN, Bernard H. 1999. *ERIC as NAVIGATOR : Comments from an ERIC consumer*. 1999. 12 s. Přednáška na konferenci 79th Annual Meeting of the American Association of Community Colleges, Nashville, TN, April 7-10, 1999. Dostupný z WWW: <<http://www.eric.ed.gov>>, ERIC #: ED428792.
20. Ovid Technologies, Inc. 2003. *Products and Services : SilverPlatter Guides : About ClinPSYC* [online]. ©2003. Ovid Technologies, ©2003 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.ovid.com/site/products/fieldguide/cpsy/About_ClinPSYC.jsp>.
21. PALOVSKÝ, R.; SKLENÁK, V. 1998. *Informace a Internet : včetně úvodu do protokolů Internetu*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998. 380 s. ISBN 80-7079-562-X.
22. PAPÍK, Richard. 2001. Informační zdroje a služby v oboru psychologie, sociologie a politologie s důrazem na světové zdroje. *Ikaros* [online]. 2001, č. 01 [cit. 2005-25-03]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200208593>>. ISSN 1212-5075.
23. PEŠKOVÁ, K. 2004. Osobní sdělení. 2004.
24. Psychologický ústav. Akademie věd České republiky. 1993. *Knihovní řád knihovny pobočky PsÚ AV ČR*. Praha : Psychologický ústav AV ČR. 2003. 4 s.
25. RODNÝ, T. 1999a. PsycLIT - informace na dlani. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 5, s. 25. ISSN 1211-5886.

26. RODNÝ, T. 1999b. PSYINDEXplus with TestFinder. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 6, s. 5. ISSN 1211-5886.
27. Studovna na internetu. 1999. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 5, s. 5. ISSN 1211-5886.
28. ŠIKL, R., ČERMÁK, I. 1999. Proč jsou psychologické teorie srozumitelné všem lidem? In Heller, D.; Sedláková, M.; Vodičková, L. (ed.). *Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii*. Praha : Psychologický ústav AVČR v Praze, 1999, s. 155-159. ISBN 80-86174-03-4.
29. ŠMAHEL, D. 2003. *Psychologie a internet : děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1. *Psychologická setkávání*, sv. 6.
30. ŠTĚPANÍKOVÁ, I.; ČERMÁK, I. 1999. Vztah mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem: střet dvou paradigmat, nebo cesta ke spolupráci? In Heller, D.; Sedláková, M.; Vodičková, L. (ed.). *Kvantitativní a kvalitativní výzkum v psychologii*. Praha : Psychologický ústav AVČR v Praze, 1999, s. 15-24. ISBN 80-86174-03-4.
31. ŠVANCARA, J. 1996. Diferenciace a integrace v psychologii. In Českomoravská psychologická společnost. *Psychologické dny : diferenciace a integrace v psychologii : (rozumíme si ještě?)*. [S.l.] : Horkel Elektronik Test, 1996. s. 1-5.
32. *TDKIV : Česká terminologická databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy* [online databáze]. 2003- . Praha : Knihovnický institut NK ČR, 2003- [cit. 2005-03-28]. Databáze vznikla v letech 2001-2002 v rámci projektu podpořeného grantem MK ČR. Dostupná na World Wide Web: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktd>>.

33. TRETERA, I. 2002. *Nástin dějin evropského myšlení : od Thaléta k Rousseauovi*. 4. vyd. Praha; Litomyšl : Paseka, 2002. 374 s. ISBN 80-7185-171-X.
34. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. 2003. Roční výkaz o vysokoškolské knihovně za rok 2002. Praha, 2003. Rukopis.
35. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. 2004a. Roční výkaz o vysokoškolské knihovně za rok 2003. Praha, 2004. Rukopis.
36. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. 2004b. *Výpůjční řád knihoven Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze* [online]. [cit 2004-12-30]. Dostupné z World Wide Web: <<http://svi.ff.cuni.cz/rad03.htm>>.
37. Univerzita Karlova. Ústřední knihovna; Albertina icome Praha (Praha, Česko). c2000. *Stránky národní akademické licence : ProQuest 5000 & PCI Web* [online]. c2000, aktualiz. 30. října 2003 [cit. 2005-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.proquest.cz/produkty.htm#proquest>>.
38. VÁGNEROVÁ, M. 2004. *Základy psychologie*. Praha : Univerzita Karlova, 2004. 349 s. ISBN 80-246-0841-3.
39. *The Verifier by Christopher C. Brown : Psychological Abstracts / PsycINFO* [online]. Christopher C. Brown (ed.). Denver (CO, USA) : Reference and Government Documents Librarian at the University of Denver [cit. 2005-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.virtualref.com/_verifier/>.

PŘÍLOHY

Příloha 1

Informační potřeby akademických pracovníků – nástin

Za účelem prozkoumání informačních potřeb akademických pracovníků oboru psychologie jsem oslovila jednoho zástupce z univerzity, ústavu AVČR a výzkumného ústavu v resortu zdravotnictví. Všichni tři jsou činní ve výzkumu, publikují a přednáší pro studenty. Tyto odpovědi nabízejí určitou představu o jejich potřebách a práci se zdroji.

Respondent z univerzity:

Využívá jak tištěné (monografie; články; výzkumné zprávy; disertační práce), tak elektronické zdroje (plné texty článků z webu; abstrakta v databázích - plnotextových, nakladatelských). Obě formy převážně rovnocenně, což komentuje: „...*tím chci říct, že v případech, kdy chci mít v oblasti komplexní přehled, musím použít a používám oba zdroje informací.*“

O novinkách se dovídá tak, že:

- z 20 % sleduje nové knihy u nakladatelů,
- z 20 % sleduje články ve vytypovaných časopisech,
- z 20% využije uvedené odkazy v knize či v článku,
- z 20 % u knihkupců,
- z 20 % informace od kolegů.

Nabídnutou možnost "prohlížení abstrakt ve WoK" odmítl s tím, že zkratku nezná (*mělo být možná rozepsáno, případně uveden starší název WoS - pozn.aut.*).

Literaturu vyhledává v elektronickém katalogu knihovny, a to přímo od svého pracovního stolu. Toto činí vždy, pokud chce zpracovávat nějaké téma. Dále využívá elektronickou knihovny MU obsahující cizojazyčná abstrakta a plné texty článků, opět vždy.

Sleduje též webové stránky vybraných nakladatelství (např. Hogrefe Verlag).

Zmínil možnost úhrady za plné texty v časopisech na webu, o čemž do budoucna uvažuje.

Cizojazyčnou literaturu sleduje v poměru k české/slovenské přibližně v 70 % ku 30 %. Komentář: „*Musím znát, co napsali čeští autoři, a je to fyzicky a finančně nejdostupnější, zahraniční sleduji proto, že kvalitní čeští autoři stejně čerpají ze zahraničních zdrojů a o speciálních tématech nic v češtině napsáno nebylo.*“

Respondent z výzkumného ústavu resortu zdravotnictví:

Z tištěných publikací užívá nejvíce články v časopisech, pak monografie, sborníky z konferencí a pak výzkumné zprávy. Též intenzivně klasickou tištěnou verzi časopisu Current Contents, zvl. díly Life Sciences a Behavioral and Social Sciences.

Např. k disertacím se, podle jeho názoru, většina psychologů z praxe nedostane, jsou rozptýleny po různých univerzitách a fakultách. Někdy se ale mohou být zajímavé nejen doktorské disertace, ale i diplomové nebo i bakalářské práce.

Z elektronických zdrojů využívá někdy plnotextových časopiseckých zdrojů a informací odborných společností (zvl. Society for Behavioral Medicine, European Health Psychology Society, WHO, EuroHealthNet, Collegium Internationale Activitatis Nervosae Superioris, příležitostně i jiných).

O novinkách se dovídá:

- u nakladatelů - nové knihy (cca 35-40%);
- ve vytypovaných časopisech - články (cca 55 - 60%);
- z odkazů v literatuře (70%);
- v databázích - abstrakta (cca 25-30%).

Uvedl, že nezná zkratku WoK. Zdroje se překrývají a jejich využívání je proměnlivé, součet tedy nedává 100%.

„Využívání cizojazyčné literatury je proměnlivé podle oboru a tématu; v psychologii zdraví je ten poměr cca 70:30 ve prospěch anglosaské produkce ve srovnání s českou, v obecné nebo sociální psychologii je to vyrovnanější, tak 55:45. V těch mladších oborech je pořád ještě více zdrojů v zahraničí, kdežto v klasičtějších disciplínách je už dost co nabídnout i v češtině včetně diplomových prací a doktorských disertací.“

Respondent z ústavu AVČR:

Využívá jak tištěné (monografie a články občas, téměř vůbec výzkumné zprávy a disertační práce), tak elektronické zdroje.

O novinkách/odborném dění v oblasti, kterou se zabývá, se dovídá:

- sleduje nové knihy u nakladatelů (40%)
- sleduje články ve vytypovaných časopisech (40%)
- čas od času prohlédne abstrakta ve WoK (10%)
- v knize či v článku využije uvedené odkazy (10%).

Otázku na konkrétní jmenovité zdroje okomentoval:

„Co mi přijde pod ruku, resp. kam na internetu zabrousím! Náhoda hraje obrovskou roli! A při hledání literatury to platí ještě více než jinde. Co se týče zdrojů, nemám oblíbené a neoblíbené.“ Nejčastěji sleduje nejspíš Amazon.com, zřídka třeba WoK.

Cizojazyčnou literaturu v poměru k české/slovenské sleduje přibližně 66% : 33% nebo možná 75% : 25%. Zahraniční má přednost, „...protože české (resp. slovenské) literatury k oboru je málo, lze si udržet určitý povšechný přehled. Zahraniční literatura je principiálně nepřehlédnutelná, resp. nezvládnutelná! Kdyby bylo více času, byl by ten poměr možná až 90% : 10%, což nemá znamenat nic jiného, než že "vše domácí" a z ciziny, co se stihne...“

Elektronická pošta. 4. 4. 2005. Osobní komunikace.

Příloha 2 je obrazová (zde neuvedeno)

Příloha 3

Formulář pro dotazníkové šetření

DOTAZNÍK pro účastníky Psychologických dnů 2004

Vážená paní, vážený pane,
obracím se na Vás s prosbou o zodpovězení několika otázek, týkajících se informačních zdrojů pro obor psychologie. Vaše odpovědi budou využity jednak pro písemnou práci na toto téma, jednak poslouží jako podněty pro zkvalitňování nabídky informací pro psychologii a příbuzné obory.
List prosím odevzdejte u registrace. Děkuji Vám.

---

1. Žena Muž

2. Působíte v oboru psychologie v jiném oboru

3. Vaše působiště (zaškrtněte i více variant, vyhovují-li Vám)

- věda a výzkum
  - aplikovaná psychologie / praxe (práce s klienty)
  - pedagogická činnost
  - jiné
- (vypište) _____

4. Které referátové časopisy a služby používáte?

(Pozn.: Aktuálně jsou dostupné v tištěné podobě Current Contents - Social & Behavior Science, kde je blok pro psychologii. Služby – např. rešerše.)

---

5. Které bibliografické databáze využíváte?

(Pozn. Pro psychologii jsou specializované PsycInfo, PsycArticle (APA). Psychologie je zahrnuta např. v Web of Science (ISI Web of Knowledge), Kluwer, ProQuest, Ulrich's Periodical Directory ad.)

---

6. Které zdroje sledujete převážně?

---

7. Které zdroje sledujete okrajově?

---

8. Využíváte pro svou práci informace volně dostupné na internetu? (mimo placené přístupy).

Z jakých zdrojů tyto informace jsou – stránky institucí, nevládních organizací, soukromých osob...?

---

9. Potřebujete nalézt relevantní informaci. Čas potřebný pro hledání

- věnujete rád/a, můžete objevit další užitečnou informaci
- Vám nechybí, ale při hledání pracujete úsporně
- nejraději byste dělal/a něco jiného a informaci si nechal/a vyhledat někým jiným

Je to ještě jinak. Jak?

---

10. Jaké informační technologie máte k dispozici?

☐ Samostatný počítač bez internetu	☐ Užívám IT u zaměstnavatele
☐ Samostatný počítač s modemem	☐ Mám vlastní vybavení (pro soukromou praxi)
☐ Počítač v síti s připojením on-line	☐ Mám vlastní vybavení (pouze soukromé)

Děkuji Vám za Váš čas. K případným námětům a širším odpovědím použijte prosím 2. stranu.

Příloha 4

Tabulka s údaji z dotazníkového šetření

Skupiny podle působišť	V	U	P	V+U	V+P	U+P	V+U+P	
Počet respondentů	4	3	13	9	2	6	3	40
Databáze:								
<i>EBSCO</i>	1			3				4
<i>Current Contents</i>	1	1		3	2	1	1	9
<i>Kluwer</i>		1		2			1	4
<i>Medline</i>	1			2	1		1	5
<i>ProQuest</i>		1	1	3			2	7
<i>PsycARTICLE</i>		1		1	1	1	1	5
<i>PsycINFO</i>		2	1	5	1	2	2	13
<i>Elsevier ScienceDirect</i>	2			2				4
<i>Web of Science</i>		1		2		1	1	4
Internet (volné přístupy):								
Stránky institucí	1	1	7	6		3	2	20
Stránky NNO	1		5	4	2	2		14
Soukromé stránky osob			1	6		1		8
Tištěné zdroje:								
<i>Čsl.psychologie</i>			2	1		1		4
<i>Čes.a slov.psychiatrie</i>			3			1		4
<i>Psychologie dnes</i>		1	7			2		10
Jiný tisk (méně relevantní)		1	3		1	2		7
Další možnosti:								
Rešerše	1		4	3		1	2	11
Internet	2		1	4	1	2		10
Semináře,přednášky			2					2
Čas:								
Věnuje rád	3	2	7	4		1	1	18
Pracuje úsporně		1	2	4	2	2		11
Vyhledání přenechá jiným	1	1	6	1		3	2	14
ICT k dispozici:								
PC bez www	1		2		1	1		5
PC s www,modem	1	2	2	1			1	7
PC online	1	1	4	4	1	2	2	15
PC doma/priv.praxe		1	9	3	1	3	2	19
PC v zaměstnání	1	2	6	6	1	5	1	22

Legenda: V – Věda a výzkum
U – VŠ pedagog
P – Praxe

NNO – nevládní neziskové organizace
www – zde připojení k internetu

Příloha 5

Rešerše

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav informační vědy a knihovnictví

Využívání informačních zdrojů v oboru psychologie

Bibliografický soupis

Zpracovala Jindřiška Kotrlová
e-mail: jindriska@kotrla.net

Praha
2005

Obsah

<i>Předmluva</i>	3
<i>Seznam excerpovaných pramenů</i>	5
<i>Vlastní bibliografická část</i>	6
1. Informační zdroje v oboru psychologie	6
1.1 Elektronické informační zdroje z produkce APA	6
1.3 Přehledy, srovnání, konkrétní projekty	7
1.3 Užší tematika v oboru psychologie	8
2. Uživatelé informačních zdrojů v oboru psychologie	8
2.1 Informační příprava uživatelů	8
2.2 Studium chování ve využívání informačních zdrojů	9
2.3 Problematika vyhledávání informací	10
2.4 Využívání informačních zdrojů knihovníky a informačními pracovníky	11
<i>Tiráž</i>	12

Předmluva

Tento bibliografický soupis představuje část dokumentů vztahujících se k tématu *Využívání informačních zdrojů v oboru psychologie*. Byl zpracován jako seminární práce na předmět Bibliografické rešeršní služby v rámci bakalářského studia na Filozofické fakultě v oboru Informační studia a knihovnictví, zároveň poslouží jako možná literatura ke studiu při zpracovávání bakalářské práce s názvem *Informační zdroje v oboru psychologie : jejich získávání a využívání v České republice*. Může také posloužit knihovníkům a informačním pracovníkům i psychologům.

Tematicky jsou zahrnuty dvě základní oblasti (viz členění), jednak záznamy vztahující se k samotným informačním zdrojům, jednak záznamy vztahující se k jejich uživatelům, a to jak k odborníkům v oboru psychologie a studentům, tak ke knihovníkům a informačním pracovníkům jako zprostředkovatelů odborných a vědeckých informací. Tyto oblasti jsou dále děleny do podskupin.

Do soupisu nebyly zahrnuty záznamy týkající se tématu nahlíženého z psychologických aspektů, což se často objevovalo především u problematiky vyhledávání v informačních zdrojích a práce s literaturou. Takové záznamy byly zahrnuty pouze v tom případě, že šlo o uživatele-psychology nebo studenty psychologie.

V bibliografickém soupisu jsou zahrnuty následující typy dokumentů: monografie, analytické jednotky ze seriálů, příspěvky ve sbornících.

Bibliografický soupis je časově omezen na posledních 15 let, tedy na dokumenty od roku 1990 až do současnosti (leden 2005). Teritoriálně vymezen není. Dokumenty jsou v jazyce českém, anglickém, německém.

Počet záznamů zahrnutých v tomto bibliografickém soupisu je 80.

Použité deskriptory, klíčová slova:

Psychology, information seeking/searching/information retrieval, information resources, information needs, search strategy, access to information, database.

Psychologie, vyhledávání, informační zdroje, informační potřeby, strategie vyhledávání, přístup k informacím, databáze.

Záznamy jsou uspořádány následně:

Primární dělení: tematické

1. Informační zdroje v oboru psychologie
  - 1.1 Elektronické informační zdroje z produkce APA
  - 1.2 Přehledy, srovnání, konkrétní projekty
  - 1.3 Užší tematika v oboru psychologie
2. Uživatelé informačních zdrojů v oboru psychologie
  - 2.1 Informační příprava uživatelů
  - 2.2 Studium chování ve využívání informačních zdrojů
  - 2.3 Problematika vyhledávání informací
  - 2.4 Využívání informačních zdrojů knihovníky a informačními pracovníky

Sekundární dělení: časové – sestupně.

Terciární dělení: abecedně dle autorů, případně podle dalších prvků v bibliografickém záznamu.

V bloku poznámek jsou uváděny názvy rubrik, do nichž byly zařazeny zprávy publikované v časopisech bez uvedení autora, a stručné charakteristiky obsahu dokumentů (pouze však v případě, že název dokumentu nemá dostatečně vypovídající hodnotu). Poznámky jsou uváděny menším fontem písma.

Použité zkratky: APA – Americká psychologická asociace (American Psychological Association).

Použitá pravidla – ČSN 01 0191. Formální úprava jednorázových bibliografických soupisů.

ČSN ISO 690. Bibliografické citace : obsah, forma a struktura.

Seznam excerpovaných pramenů

Bibliografické zdroje

[mezi bibliografické zdroje jsou zahrnuty i částečně plnotextové databáze, které rovněž obsahují bibliografické záznamy daných dokumentů]

1. *ANL : články v českých novinách, časopisech a sbornících* [online databáze]. [1997-]. Praha : Národní knihovna ČR, [1997-] [cit. 2005-02-01]. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/anl>>.
2. *ERIC : Education Resources Information Center* [online databáze]. 2003- . Lanham (MD, USA) : Education Resources Information Center, 2003- [cit. 2005-01-25]. Dostupná z WWW: <<http://www.eric.ed.gov>>.
3. *ISI Web of Knowledge : Social Sciences Citation Index®* [online databáze]. 2003- . Philadelphia (PA, USA) : Institute for Scientific Information, 2003- [cit. 2005-02-02]. Dostupné v rámci systému ISI Web of Knowledge: <<http://isiwebofknowledge.com>>.
4. *ISTA : Information Science & Technology Abstracts Plus* [online databáze]. 2003- . Birmingham (AL, USA) : EBSCO Information Services, 2003- [cit. 2005-01-25]. Dostupná v databázovém centru Ovid: <<http://www.ovid.com/>>.
5. *LISA : Library & Information Science Abstracts* [online databáze]. 2002- . Bethesda (MD, USA) : Cambridge Scientific Abstracts. [cit. 2005-01-25]. Dostupná z centra CSA: <<http://www.csa.com>>.
6. *LLIS-FTXT : Library Literature & Information Science Fulltext* [online databáze]. 2000- . Bronx (NY, USA) : H.W.Wilson, 2000- [cit. 2005-01-25]. Dostupná v rámci systému Wilson Web: <<http://www.hwwilsonweb.com>>.

Digitální knihovny

1. *ScienceDirect* [online komerční digitální knihovna]. 1997- . Amsterdam (Nizozemí) : Elsevier, 1997- [cit. 2005-01-25]. Dostupná z WWW: <<http://www.sciencedirect.com>>.

Katalogy knihoven

1. *KKL : databáze knihovnické literatury* [online databáze]. [1997-]. Praha : Národní knihovna ČR, [1997-] [cit. 2005-02-01]. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/kkl>>.

Vlastní bibliografická část

1. Informační zdroje v oboru psychologie

1.1 Elektronické informační zdroje z produkce APA

1. KŘIVOHLAVÝ, J. Měsíc psychologických databází. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 1, s. 4-5. Pojednání o PsycInfo a PsycArticle, srovnání pokrytí. ISSN 1211-5886.
2. PERDUE, B.; PIOTROWSKI, C. Citation searching: a new feature in PsycINFO. *Perceptual and Motor Skills*. 2003, vol. 96, no. 3, s. 1237-1238. ISSN 0031-5125.
3. PIOTROWSKI, C.; PERDUE, B. The PsycARTICLES database: Attributes and limitations. *Perceptual and Motor Skills*. 2003, vol. 97, no. 3, s. 993-994. ISSN 0031-5125.
4. PsycINFO a PsycARTICLES konečně v Česku. *Psychologie dnes*. 2003, roč. 9, č. 2, s. 6. Rubrika Události, informace. ISSN 1211-5886.
5. RODNÝ, Tomáš. Nová psychologická databáze. *Psychologie dnes*. 2002, roč. 8, č. 9, s. 5. Informace o databázi e-psyche (APA). ISSN 1211-5886.
6. TOMASULO, P. Two new psychology databases: e-psyche and PsycARTICLES. *Medical Reference Services Quarterly*. 2002, vol. 21, no. 3, s. 65-74. ISSN 0276-3869.
7. APA announces PsycINFO enhancement. *Advanced Technology Libraries*. 2001, vol. 30, no. 9, s. 6-7. Informace o propojování citovaných dokumentů na jejich záznamy s abstrakty.
8. ROBERTSON, Mark. E-psyche: a comparison of content with PsycINFO. *Behavioral and Social Science Librarian*. 2001, vol. 20, no. 1, s. 1-13. ISSN 0163-9269.
9. LACKEY, Michael. PsycINFO : comparative review : on SilverPlatter. Ovid, Cambridge Scientific Abstracts and OCLC FirstSearch. *Charleston Advisor*. 2000, vol. 1, no. 3, s. 11-17. ISSN 1525-4011.
10. JOHNSTONE, P. E-Psyche: a challenge to PsycINFO? *Online Currents*. 2000, vol. 15, no. 5, s. 3-5. ISSN 0816-956X.
11. HOGAN, T. Soon-to-launch e-psyche database challenges established Psychology. *Information Today*. 2000, vol. 17, no. 3, s. 7.
12. RODNÝ, Tomáš. PsycLIT - informace na dlani. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 5, s. 25. ISSN 1211-5886.
13. RODNÝ, Tomáš. PSYINDEXplus with TestFinder. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 6, s. 5. ISSN 1211-5886.
14. GANDHI, Subash C. A wish come true: limiting PsycLIT searches with library journal holdings. *Behavioral & Social Sciences Librarian*. 1998, vol. 16, no. 2, s. 55-61. ISSN 0163-9269.
15. JACSO, P. KnowledgeFinder PsycLIT. *Database*. 1998, vol. 21, no. 3, s. 83-84. Recenze verze PsycLIT na CD-ROM KnowledgeFinder zaměřená na možnosti využívání přirozeného jazyka pro vyhledávání a na optimalizaci vyhledávání z hlediska přesnosti a úplnosti.
16. JACSO, P. PsycINFO: a psychological database. *Link-Up*. 1998, vol. 15, no. 3, s. 3, 6.

Srovnávací vyhodnocení databází PsycINFO a Mental Health Abstracts (MHA); z hlediska pokrytých časopiseckých titulů, aktuálnosti informací a ceny je kvalitnější databáze PsycINFO.

17. KNIGHT, Nancy H. PsycINFO update. In *Online/CD-ROM '90 : proceedings of the conference, 5-7 November, 1990*. Weston (CT, USA) : Online, 1990, s. 101-105.
18. VOIGT, Kathleen. PsycLIT. *CD-ROM Librarian*. 1990, vol. 5, no. 2, s. 45-48. ISSN 0149-0833.

1.3 Přehledy, srovnání, konkrétní projekty

19. TROGER, Beate. The information alliance for education, social sciences and psychology: a one-stop-shop for the benefit of users. *Information Services and Use*. 2003, vol. 23, no. 4, s. 263-267. ISSN 0167-5265.
20. BAY, M.T. The development and continuing value of psychology encyclopedias. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 2002, vol. 20, no. 2, s. 65-74. ISSN 0163-9269.
21. CLARK, J. R. The Psychology and Behavioral Science Collection. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 2002, vol. 21, no. 1, s. 77-79. Recenze Psychology and Behavioral Sciences Collection publikované společností EBSCO. ISSN 0163-9269.
22. EVANS, L. The knowledge of psychology : a comparative review of three reference sources. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 2002, vol. 20, s. 59-63. Srovnání Corsini's Encyclopedia of Psychology and Behavioural Science, Encyclopedia of Psychology from APA and Oxford a Comprehensive Clinical Psychology z hlediska snadnosti využívání, uspořádání, rozsahu a okruhu uživatelů. ISSN 0163-9269.
23. HERB, U. Wege zur psychologischen Fachinformation : eine Bilanz aus der Virtuellen Fachbibliothek Psychologie. *Bibliotheksdienst*. 2002, Jg. 36, Nr. 11, s. 1511-1531. Vytvoření první virtuální psychologické knihovny Saarlandskou univerzitou a Státní knihovnou. ISSN 0006-1972.
24. BURGARD, Daniel Eric. Journals of the century in psychology. *The Serials Librarian*. 2001, vol. 39, no. 3, s. 41-56. ISSN 0361-526X.
25. Oborové časopisy přístupné zdarma ve službě ProQuest 5000. *Československá psychologie*. 2001, roč. 45, č. 2, s. 191. ISSN 0009-062X.
26. OVERMIER, J. Evolution of a reference source : documenting international psychology from 1929-2000. *Reference and User Services Quarterly*. 2001, vol. 40, no. 4, s. 341-348. ISSN 1094-9054.
27. Národní psychologické společnosti na Internetu. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 8, s. 7. Rubrika Události, informace. ISSN 1211-5886.
28. PIOTROWSKI, Chris; PERDUE, Bob. Reference sources on psychological tests: a contemporary review. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 1999, vol. 17, no. 2, s. 47-58. ISSN 0163-9269.
29. SHROYER, Andrew; ROWE, Caroline E. Psychology journal content on the Internet : a case study in availability : at the University of West Florida. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 1999, vol. 18, no. 1, s. 21-32. ISSN 0163-9269.
30. WEHMEYER, J.M.; WEHMEYER, S. The comparative importance of books : clinical psychology in the health sciences library. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1999, vol. 87, no. 2, s. 187-191. ISSN 0025-7338.
31. GUSTA, Sushma. Structure of African psychological literature: 1827-1987 : compiled from Psychological abstracts; part of a larger study. *International Information & Library Review*. 1995, vol. 27, September, s. 203-223. ISSN 1057-2317.

32. BAXTER, P. M. Psychology : a guide to reference and information sources. *Collection Management*. 1994, vol. 19, no.1/2, s. 152-154. ISSN 0146-2679.
33. FEHRMANN, P. Internet resources for psychology. *College and Research Libraries News*. 1993, vol. 54, no. 9, s. 510-511.
34. STOVER, M. PsychNet : a niche network for psychology. *Online*. 1993, vol. 17, no. 3, s. 74, 76, 78, 80-81. Představení informační služby PsychNet určené pro psychology působící v praxi i v akademické sféře. ISSN 0146-5422.
35. HARNAD, Stevan R. PSYCOLOQUY, a model forum for „scholarly skywriting“: APA-sponsored electronic journal. *Serials Review*. 1992, vol. 18, no. 1-2, s. 60. ISSN 0098-7913.
36. POYNTER, Susan C. Cross-Cultural CD. *CD-ROM Librarian*. 1991, vol. 6, no. 11, s. 32-37. Cross-Cultural CD zahrnuje mj. výtahy z etnografických pramenů v oblasti psychologie. ISSN 0149-0833.
37. LOKE, Wing-hong. *A guide to journals in psychology and education*. Metuchen (NJ, USA) : Scarecrow Press, 1990. v, 410 s. ISBN 0-8108-2327-6.
38. PERSSON, Dorothy Marie. *Psychology and psychiatry serials : a bibliographic aid for collection development*. New York : Haworth Press, 1990. xvi, 121 s. ISBN 1-56024-048-2.

1.3 Užší tematika v oboru psychologie

39. PRŮCHA, J. Interkulturní psychologie : relevantní informační zdroje a témata výzkumu. *Československá psychologie*. 2003, roč. 47, č. 6, s. 573-586. ISSN 0009-062X.
40. Psychoanalytische Ressourcen im Internet. *Forum der Psychoanalyse*. 2002, Jg. 18, Nr. 1, s. 93-97. ISSN 0178-7667.
41. BOTHMER, A. J. Domestic violence resources on the Web : a select list. *Healthcare on the Internet*. 2001, vol. 5., no. 3, s. 13-28. ISSN 1089-4187.
42. LASZIG, P. Psychology : psychoanalysis goes online-psychoanalytic resources on the Internet. *Social Science Computer Review*. 2000, vol. 8, no. 2, s. 160-165. ISSN 0894-4393.
43. Neuropsychologie na Internetu. *Psychologie dnes*. 1999, roč. 5, č. 7, s. 4. Rubrika Události, informace. ISSN 1211-5886.
44. QUINN, B. Internet resources for tests and measurements. *Internet Reference Services Quarterly*. 1997, vol. 2, no. 4, s. 211-235.

2. Uživatelé informačních zdrojů v oboru psychologie

2.1 Informační příprava uživatelů

45. OLDENBURG, C.M. Use of primary source readings in psychology courses at liberal arts colleges. *Teaching of psychology*. 2005, vol. 32, issue 1, s. 25-29. ISSN 0098-6283.

46. THAXTON, Lyn; FACCIOLI, Mary Beth; MOSBY, Anne Page. Leveraging collaboration for information literacy in psychology. *Reference Services Review*. 2004, vol. 32, no. 2, s. 185-189. ISSN 0090-7324.
47. CASTEEL, M.A. Teaching students to evaluate web information as they learn about psychological disorders. *Teaching of psychology*. 2003, vol. 30, issue 3, s. 258-260. ISSN 0098-6283.
48. SEEGMILLER, B.R. A peer advising course for undergraduate psychology majors. *Teaching of psychology*. 2003, vol. 30, issue 1, s. 51-53. Informace o kurzu vytvořeném v rámci poradního systému katedry psychologie, který studentům mj. poskytuje příležitost rozvoje v oblasti informační gramotnosti. ISSN 0098-6283.
49. HOMANN, B. WebCT als E-Learning-Plattform bei der Vermittlung von Informationskompetenz für Psychologen. *Bibliotheksdiens.* 2002, Jg. 36, Nr. 11, s. 1590-1601. ISSN 0006-1972.
50. HAXTON, L. Information dissemination and library instruction in psychology revisited: 'plus ça change...'. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 2002, vol. 21, no. 1, s. 1-14. ISSN 0163-9269.
51. MORAHAN-MARTIN, J.; ANDERSON, C.D. Information and misinformation online : recommendations for facilitating accurate mental health information retrieval and evaluation. *Cyberpsychology & Behavior*. 2000, vol. 3, issue 5, s. 731-746. ISSN 1094-9313.
52. HAMMOND, C.; MITCHELL, E. Library instruction for the professions : information needs and libraries. *Reference Services Review*. 1997, vol. 25, no. 2, s. 79-86. Zpráva obsahuje mj. informace o průzkumu informačního chování psychologů v praxi. ISSN 0090-7324.
53. CRAWFORD, Gregory A. The effects of instruction in the use of PsycLIT on interlibrary loan. *RQ*. 1992, vol. 31, no. 3, s. 370-376. ISSN 0033-7072.
54. RAIMONDO, Paula G. CD-ROM teaching techniques : instructing PsycLIT users in a health sciences library. In *Public access CD-ROMs in libraries: case studies*. Edited by Linda Stewart, Katherine S. Chiang and Bill Coons. Westport (CT, USA) : Meckler, c1990, s. 135-145.

2.2 Studium chování ve využívání informačních zdrojů

55. PENNANEN, M.; VAKKARI, P. Students' conceptual structure, search process, and outcome while preparing a research proposal : a longitudinal case study. *Journal of the American Society for information science and technology*. 2003, vol. 54, issue 8, s. 759-770. ISSN 1532-2882.
56. VAKKARI, P.; PENNANEN, M.; SEROLA, S. Changes of search terms and tactics while writing a research proposal : a longitudinal case study. *Information processing & Management*. 2003, vol. 39, issue 3, s. 445-463. Studie analyzující změny ve volbě rešeršní strategie u studentů psychologie, kteří se již dobře orientují ve svém oboru a mají zkušenosti s vyhledáváním informací. ISSN 0306-4573.
57. SHERMAN, R.C. Using the world wide web to teach everyday applications of social psychology. *Teaching of psychology*. 1998, vol. 25, issue 3, s. 212-216. Prostředí WWW s množstvím informací, snadností přístupu k informacím a hypermedialitou dokumentů jako možnost obohacení pokročilých kurzů sociální psychologie (kolaborace, sdílení poznatků, přímá zkušenost s informacemi v různých formátech, manipulace s informacemi). ISSN 0098-6283.
58. SUTTON, E.D.; FEINBERG, R.; LEVINE, C.R.; SANDBERG, J.S.; WILSON, J. M. Bibliographic instruction in psychology : a review of the literature. *Reference Services Review*. 1995, vol. 23, no. 3, s. 13-22. ISSN 0090-7324.

59. HOVDE, K. CD-ROM instruction : teaching by bad example. *College and Undergraduate Libraries*. 1995, vol. 2, no. 2, s. 1-17. ISSN 1069-1316.
60. REED, J.G.; BAXTER, P.M. Library use : a handbook for psychology. *Journal of Library and Information Science (USA/Taiwan)*. 1994, vol. 20, no. 1, s. 99-101. ISSN 0363-3640.
61. THOMAS, J. Graduate student use of journals : a bibliometric study of psychology theses. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 1993, vol. 12, no. 1, s. 1-7. ISSN 0163-9269.
62. PERDUE, B.; PIOTROWSKI, C. The use of PsycBOOKS in academic libraries : results from 160 libraries. *Collection Management*. 1992, vol. 16, no. 2, s. 109-113. ISSN 0146-2679.
63. SUTTON, E.D.; BINGHAM, K.H. Psychology serial usage : a faculty survey revisited. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 1992, vol. 11, no. 2, s. 59-89. ISSN 0163-9269.
64. IJARY, S.R.; KANNAPPANAVAR, B.U. Information use pattern of Indian clinical psychologists : a citation study. *Journal of Library and Information Science (India)*. 1990, vol. 15, no. 2, s. 179-189. ISSN 0970-714X.
65. PERITZ, B.C.; SOR, D. The use of libraries by graduate students in psychology as indicated by citations. *Collection Management*. 1990, vol.12, no. 3/4, s. 11-23. ISSN 0146-2679.

2.3 Problematika vyhledávání informací

66. PIOTROWSKI, C.; PERDUE, B. Benefits of multidatabase searching : a forensic case study. *Psychological Reports*. 2003, vol. 92, issue 3, s. 881-882. Příspěvek zdůrazňuje důležitost hledání v několika databázích při snaze o získání úplného přehledu o literatuře na témata z kriminologie jako multidisciplinárního oboru. ISSN 0033-2941.
67. PERDUE, B.; PIOTROWSKI, C. The e-psyche online database : implications for the field of social psychology. *Social behavior and personality*. 2002, vol. 30. no. 7, s. 729-732. Studie vyhodnocující efektivitu databáze e-psyche se zvláštním důrazem na výzkumné pracovníky v oblasti sociální psychologie. ISSN 0301-2212.
68. KNIGHT, L.A. Reference sources on the Internet : psychology. *Reference Librarian*. 1997, no. 57, s. 63-67. Zhodnocení zdrojů z oblasti psychologie dostupných prostřednictvím internetu; recenze webových sídel sloužících jako rozcestníky k dalším zdrojům. ISSN 0276-3877.
69. CHISHTI, S. H. CD-ROM vs. online : a comparison of PsycLIT (CD-ROM) and PsycINFO (DIALOG). *Reference Librarian*. 1993, vol. 40, s. 131-155. Vyhodnocení silných a slabých stránek rešeršních systémů využívaných ke zpřístupnění databáze PsycLIT na CD-ROM a online. ISSN 0276-3877.
70. PERDUE, BOB; PIOTROWSKI, Chris. BIOSIS previews and psychological research. *College and Research Libraries News*. 1990, vol. 51, no. 2, s. 107-109. BIOSIS Previews obsahují témata z oblasti psychologie, přesto je tato databáze z důvodů finančních i kvůli nedostatečné informovanosti potenciálních uživatelů z oblasti psychologie málo využívána. ISSN 0099-0086.
71. PREUSS, B. Conventional literature search vs. online literature search in the PSYINDEX and PsychINFO databases. *Nachrichten für Dokumentation*. 1990, Jg. 41, Nr. 6, s. 361-368. Srovnání manuálního a online vyhledávání; jako optimální rešeršní strategie je doporučena kombinace obou způsobů vyhledávání. ISSN 0027-7436.

72. SCHOCH King, N.; GOLDSTEIN, Sandra E.; WILLIAMS, Lesley A. MEDLINE and PsycLIT and CD-ROM : a survey of users in an academic medical library. *Medical Reference Services Quarterly*. 1990, vol. 9, no. 1, s. 43-58. ISSN 0276-3869.

2.4 Využívání informačních zdrojů knihovníky a informačními pracovníky

73. OMOTAYO, B. O. A content analysis of „Ife psychologia“ : 1993-2002. *International Information & Library Review*. 2004, vol. 36, no. 2, s. 95-103. ISSN 1057-2317.
74. DAMBAUER, J. 35 Jahre Sondersammelgebiet Psychologie an der Saarlandischen Universitäts- und Landesbibliothek : ein Rückblick. *Bibliotheksdienst*. 2000, Jg. 34, No. 9, s. 1437-1486. ISSN 0006-1972.
75. SYLVIA, Margaret J. Citation analysis as an unobtrusive method for journal collection evaluation using psychology student research bibliographies : at St. Mary's University. *Collection Building*. 1998, vol. 17, no. 1, s. 20-28. ISSN 0160-4953.
76. SYLVIA, M.; LESHER, M. What journals do psychology graduate students need? : citation analysis of thesis references. *College and Research Libraries*. 1995, vol. 56, no. 4, s. 313-318. Bibliografická citační analýza studentských prací jako metoda vyhodnocení využitelnosti časopiseckého fondu knihovny. ISSN 0010-0870.
77. AMPANARIO, Juan Miguel. The competition for journal space among referees, editors, and other authors and its influence on journals' impact factors : study of journal-related authors and other authors in 19 psychology journals. *Journal of the American Society for Information Science*. March 1996, vol. 47, no. 3, s. 184-192. ISSN 0002-8231.
78. DORNER, Daniel G. A study of the collection inventory assessments for psychology in the Canadian conspectus database and an analysis of the conspectus methodology. *Library & Information Science Research*. 1994, vol. 16, issue 4, s. 279-297. ISSN 0740-8188.
79. GILMAN, Lelde B. Evaluating research library collections in psychology : beyond the conspectus. *Behavioral and Social Sciences Librarian*. 1991, vol. 10, no. 2, s. 27-56. ISSN 0163-9269.
80. YANG, Eveline L. Psychology collection review : a cooperative project between librarians and departmental faculty members. *Collection Management*. 1990, vol. 13, no. 3, s. 43-55. ISSN 0146-2679.

Tiráž

Využívání informačních zdrojů v oboru psychologie

Jindřiška Kotrlová

V Praze dne 10. 2. 2005

Počet tištěných exemplářů: 1

Dostupný také z WWW: <<http://jindriska.kotrla.net/reserse>>.

